

Klausimynas apie statybos sektoriaus pirkimų problematiką. Pirkimų vykdytojų apklausos rezultatai

2022 m.

V I E Š Ū J Ū
P I R K I M Ū
T A R N Y B A

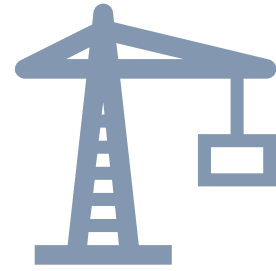

Turinys

Turinys	1
Įvadas	2
TRUMPA APŽVALGA	3
Rezultatai	6
Kokybės kriterijai	9
Aplinkos apsaugos kriterijai	17
Statybos sektoriaus pirkimų procesas	18
Konkurencingumas	21
Statybų sektoriaus pirkimų problematika	22
Tiesioginis atsiskaitymas su subrangovais	31
Kita	33
Išvados	36

Įvadas

Viešųjų pirkimų tarnyba (toliau - Tarnyba) siekdama išsiaiškinti su kokiomis problemomis, iššūkiais susiduria pirkimų vykdytojai vykdydami pirkimus statybos sektoriuje, kvietė birželio 6 – liepos 17 dienomis dalyvauti Tarnybos vykdytoje apklausoje – „Klausimynas apie statybos sektoriaus pirkimų vykdymo problematiką“. Apklausti pirkimų vykdytojai, kurie 2019–2021 m. vykdė tarptautinius ir supaprastintus (be mažos vertės) pirkimus¹ statybos² sektoriuje. Prašymai dalyvauti buvo išsiųsti beveik 700 pirkimų vykdytojū. Gautos 305 užpildytos anketos iš 286 organizacijū.

¹ Įskaitant pirkimus per centines perkančiąsias organizacijas.

² Pirkimo objekto grupė – 45 (pirmieji du bendrojo viešųjų pirkimų žodyno kodo skaitmenys).

TRUMPA APŽVALGA

62 proc. respondentų nurodė, jog jų organizacijoje **yra pareigybė** skirta vien tik viešųjų pirkimų funkcijoms vykdyti

Dažniausiai įsigyjama statybos darbų rūšis, anot 40 proc. atsakiusiųjų, – **statinio paprastasis remontas**

40

85 proc. – respondentų **sutinka (ar visiškai sutinka)**, kad standartizuoti kvalifikacijos reikalavimai **padeda (padėtų) efektyviau vykdyti** statybos sektoriaus pirkimus

85

36

36 proc. respondentų **nesutinka (ar visiškai nesutinka)**, kad taikant kokybės kriterijus bus apribota konkurencija. Su tokiu teiginiu **nei sutinka, nei nesutinka** apie 46 proc.

46

66 proc. sutinka (ar visiškai sutinka), kad sudėtinga įvertinti, kokie kokybės kriterijai, atsižvelgiant į statybos objektą, gali būti **svarbiausi**

66

58

58 proc. apklaustųjų **sutinka (ar visiškai sutinka)**, kad taikant kokybės kriterijus pasiūlymų **kainos bus didesnės**

35

35 proc. sutiko (ar visiškai sutiko), kad jų organizacijos specialistams **trūksta kvalifikacijos viešųjų pirkimų srityje**

52 proc. sutinka (ar visiškai sutinka), kad **trūksta kvalifikacijos statybą reglamentuojančių teisės aktų** bei su statyba susijusių techninių aspektų **srityje**

52

Gauti 305 respondentų atsakymai iš 286 organizacijų

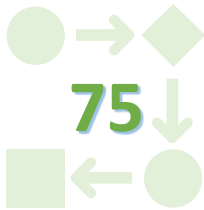
55

Respondentų, teigusių, jog jų įmonėje **yra pareigybė** skirta vien tik viešųjų pirkimų funkcijoms vykdyti, dalis, kuri nurodė, jog **kokybės kriterijai** per pastaruosius trejus metus **buvo taikomi** statybų sektoriaus pirkimuose, siekia **55 proc.**

80 proc. atsakiusių, kad jų organizacijoje **nėra pareigybės** skirtos vien tik viešųjų pirkimų funkcijų vykdymui, per pastaruosius trejus metus statybų sektoriaus pirkimuose **kokybės kriterijų netaikė**

80

75

Apie 75 proc. apklaustųjų, kurie per pastaruosius trejus metus naudojo kokybės kriterijus, taip pat teigė, kad **kartais arba dažnai atliko simuliacijas**, siekiant įvertinti pasirinktos formulės tinkamumą

Apie 93 proc. respondentų sutinka ar visiškai sutinka, kad didžiausią pridėtinę vertę sukuriantys kokybės kriterijai yra **medžiagų kokybė, darbuotojų kvalifikacija, patirtis**

93

Apie **60 proc.** nurodė, kad taikant kokybės kriterijus per pastaruosius metus **buvo naudojami ir aplinkos apsaugos kriterijai**

60

Daugiau nei **90 proc. respondentų sutiko (visiškai sutiko)**, kad statybos darbų proceso (nuo planavimo iki sutarties įvykdymo) sėkmę labiausiai lemia **kokybiškas techninis (ar techninis darbo) projektas, rangovo kvalifikacija ir patirtis, tinkamas pirkimo dokumentų parengimas bei tinkamai parengta statybos darbų sutartis**

90

37

37 proc. respondentų sutinka (visiškai sutinka), kad per pastaruosius trejus metus statybos sektoriaus pirkimų **konkurencingumas didėja**

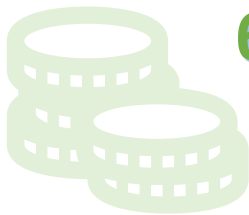

Apie **53 proc.** – mano, kad **statinio techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio statybos darbus perkant kartu** rangovai gali daryti įtaką projekto sprendiniams, dėl ko **nukenčia projekto kokybę**

Apie **14 proc.** mano, kad **perkant statinio techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio statybos darbus kartu rizikų nėra**

14

67

Apie **67 proc.** respondentų mano, kad **statinio techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio statybos darbus perkant atskirai**, darbų vykdymo metu kyla poreikis tikslinti projektinius sprendimus, dėl ko **didėja darbų sutarties kaina**

90 proc. respondentų teigė, jog jiems **VPJ ir su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų nuostatos yra pakankamos ir aiškios**

90

88

Apie **88 proc.** nurodė, jog jiems **statybos darbus reglamentuojančių teisės aktų nuostatos yra pakankamos ir aiškios**

32

Beveik **32 proc.** nurodė, jog per pastaruosius trejus metus jų vykdytose (vykdomose) sutartyse faktiškai **taikytas tiesioginis atsiskaitymas su subrangovais**

Daugiau nei 87 proc. respondentų, viena pagrindinių aplinkybių, dėl kurios kyla rizika tinkamai ir laiku įgyvendinti sutartį, laiko **klaidas ir netikslumus techniniame projekte**

87

Daugiausia - 59 proc. - respondentų nurodė, jog viena iš susijusių su kvalifikacijos reikalavimus pagrindžiančių dokumentų – dėl reikalaujamos/pateikiamos informacijos Užsakovo pažymose, problema laiko **neaiškumus, kaip vertinti galutinių rezultatų tinkamumą**

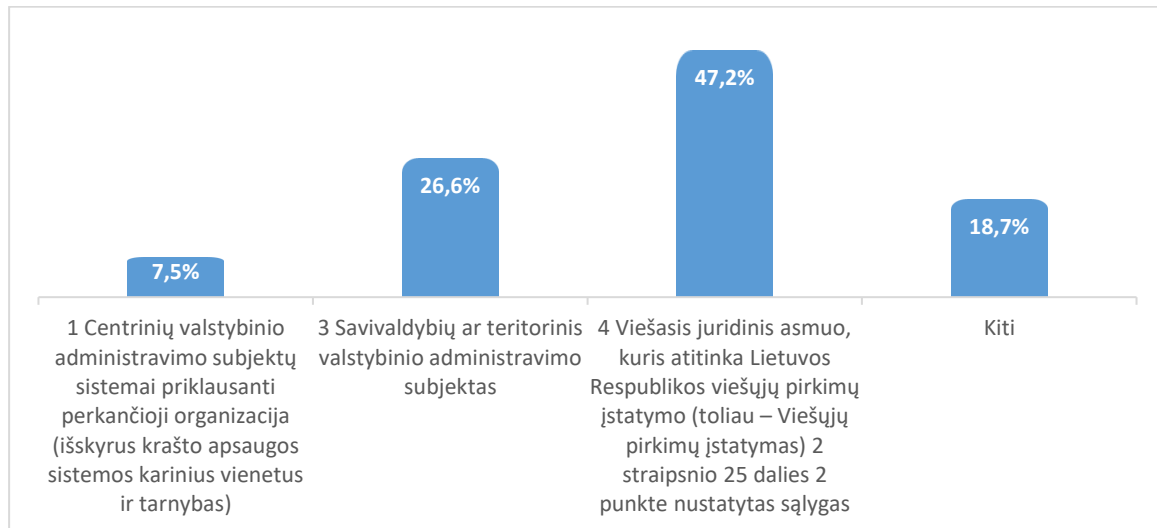
59

Rezultatai

Daugiausia atsakymų – 47,2 proc. – sulaukta iš organizacijų, kurių pirkimų vykdytojų tipas – viešasis juridinis asmuo, kuris atitinka Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo (toliau – VPI) 2 straipsnio 25 dalies 2 punkte nustatytas sąlygas (žr. 1 pav.). Taip pat nemažai atsakymų – 81 (26,6 proc.) – gauti savivaldybių ar teritorinio valstybinio administravimo subjekto tipą turinčių organizacijų darbuotojų.

1 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal pirkimų vykdytojų tipus

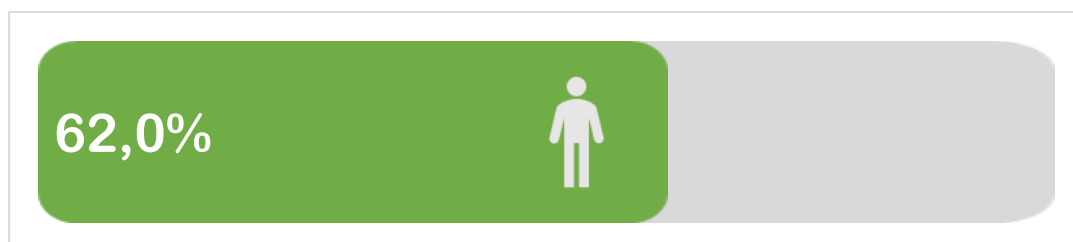

Pirkimų vykdytojų buvo klausama,

Ar Jūsų organizacijoje yra pareigybė (-ės), kuri (-os) skirtos vien tik viešųjų pirkimų funkcijos vykdymui?

62 proc. respondentų nurodė, kad jų atstovaujamoje organizacijoje yra pareigybė skirta vien tik viešųjų pirkimų funkcijų vykdymui.

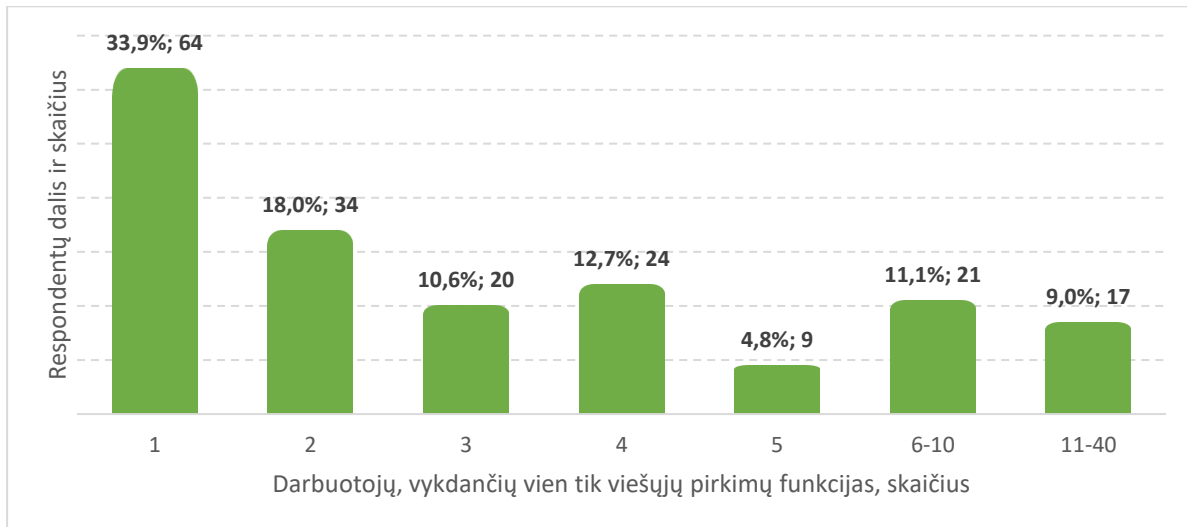
2 pav. Respondentų, kurių atstovaujamoje organizacijoje yra pareigybė skirta vien tik viešųjų pirkimų funkcijų vykdymui, dalis, proc.

Į klausimą atsakius TAIP, buvo prašoma **nurodyti darbuotojų skaičių, vykdančių vien tik viešųjų pirkimų funkcijas.**

Iš teigusių, kad jų atstovaujamoje organizacijoje yra pareigybė skirta vien tik viešųjų pirkimų funkcijų vykdymui, apie 34 proc. nurodė, jog tokių darbuotojų skaičius lygus 1 (žr. 3 pav.). 20,1 proc. tvirtino, kad jų organizacijoje tokių darbuotojų skaičius yra didesnis nei 6.

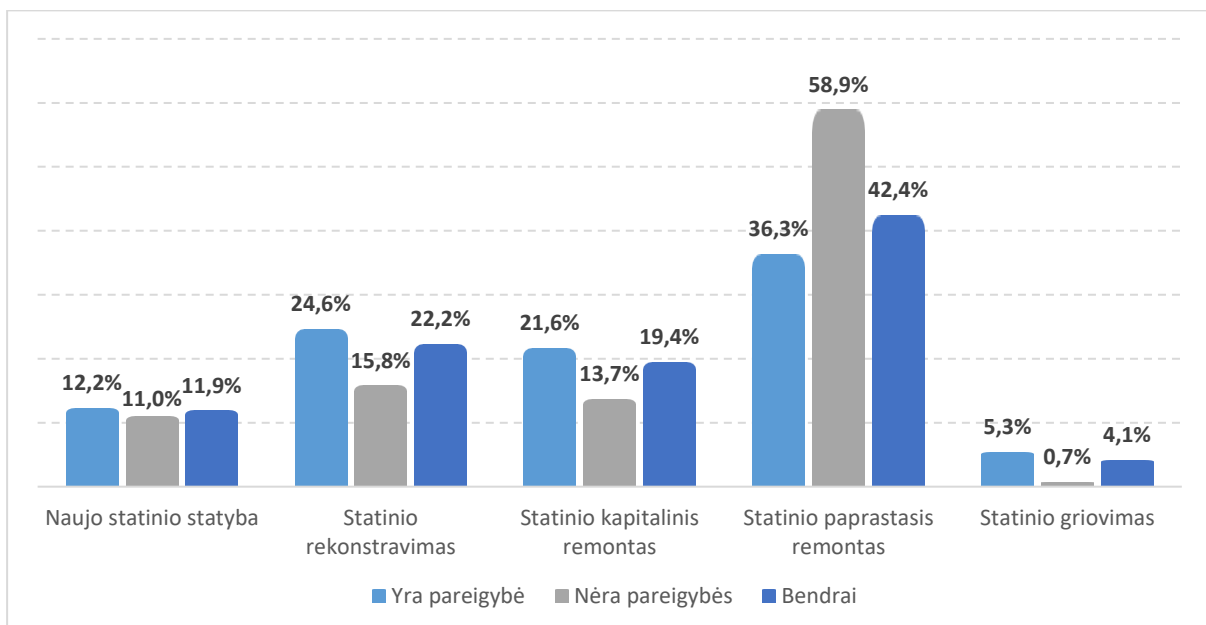
3 pav. Respondentų, kurių atstovaujamoje organizacijoje yra pareigybė skirta vien tik viešųjų pirkimų funkcijų vykdymui, pasiskirstymas pagal tokių darbuotojų skaičių

Respondentų, kurie nurodė, jog jų atstovaujamoje įstaigoje nėra pareigybės, kuri būtų susijusi vien tik su viešųjų pirkimų funkcijų vykdymu, viena iš dažniausiai įsigyjamų darbų rūšių yra statinio paprastojo remonto darbai - 58,9 proc. atsakiusių (žr. 4 pav.). Ši darbų rūšis taip pat dažniausiai įsigyjama tų organizacijų, kurios turi pareigybę skirtą vykdyti vien tik viešųjų pirkimų funkcijas – pasirinko 36,3 proc. tokių respondentų. Neturintys minėtos pareigybės rečiau įsigija statinio rekonstravimo, kapitalinio remonto ar griovimo darbus.

Klausimas. **Kokias statybos darbų rūšis per pastaruosius trejus metus Jūsų organizacija įsigijo dažniausiai?**

4 pav. Respondentų, kurie turi/neturi pareigybės skirtos vien tik viešųjų pirkimų funkcijoms vykdyti, pasiskirstymas pagal dažniausiai įsigyjamų statybos darbų rūšis

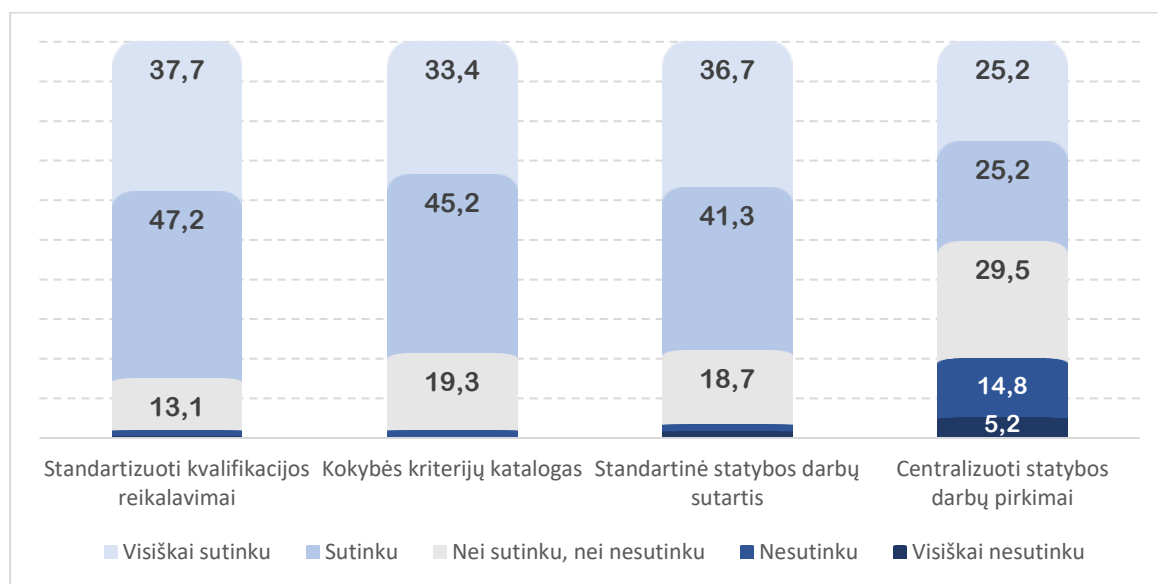
Apklaustieji buvo paprašyti pasirinkti iš nurodytų priemonių (bei įrašyti savo, jei tokių turi), kurios padeda (padėtų) efektyviau vykdyti statybos sektoriaus pirkimus.

Klausimas. **Ar manote, kad nurodytos priemonės padeda (padėtų) efektyviau vykdyti statybos sektoriaus pirkimus?**

Vertindami nurodytas 4 priemones, respondentai *sutinka arba visiškai sutinka*, kad priemonės padeda/padėtų efektyviau vykdyti statybos sektoriaus pirkimus, atitinkamai – standartizuoti kvalifikacijos reikalavimai – 85 proc. respondentų, kokybės³ kriterijų katalogas – 79 proc., bei standartinė statybos darbų sutartis – 78 proc.

Apie 50 proc. respondentų *sutinka ar visiškai sutinka*, kad statybos sektoriaus darbų pirkimų centralizavimas – taip pat efektyvi priemonė vykdant nurodyto sektoriaus pirkimus (žr. 5 pav.).

5 pav. Priemonės, kurios padeda (padėtų) efektyviau vykdyti statybos sektoriaus pirkimus

Taip pat pirkimų vykdytojai papildomai nurodė šias priemones/pastabas, kurios jų nuomone padėtų (padeda) efektyviau vykdyti viešuosius pirkimus:

- išsamesni/aiškesni statybos techninių reglamentų (toliau – STR) paaiškinimai;
- statybos darbus reglamentuojančių teisės aktų ir normatyvinių dokumentų rengėjų, naudotojų ir juos vertinančių bei kontroliuojančių institucijų vienodas dokumentų nuostatų traktavimas;
- atsiliepimai, rekomendacijos apie rangovus/tiekėjus;
- statybos darbų pirkimo gairės nėra operatyviai atnaujinamos, atsižvelgiant į pasikeitimus;
- parengta tipinė statybos rangos darbų sutartis atspindi tik tiekėjų interesus, didžioji dalis sąlygų yra nepalankios perkančiosioms organizacijoms;
- standartizuoti pirkimo dokumentai (įskaitant derybų tvarką) visiems pirkimų vykdytojams vykdantiems pirkimą iki nustatytos vertės.

³Kainos (sąnaudų) ir kokybės santykio ar sąnaudų vertinimo

Kokybės kriterijai

Klausimas. **Ar manote, kad nustatant ir taikant kokybės kriterijus Jūsų organizacijos vykdomuose statybų sektoriaus pirkimuose (pasirinkti iš 8 teiginių, nurodytų 6 pav.)**

35,1 proc. respondentų nurodė, kad jų organizacijos specialistams trūksta (*sutiko/visiškai sutiko*) kvalifikacijos viešųjų pirkimų srityje, o daugiau nei pusė – 52,4 proc. – respondentų nurodė, kad trūksta kvalifikacijos statybą reglamentuojančių teisės aktų bei su statyba susijusių techninių aspektų srityje (visos apklaustos ir atsakymus pateikusios įstaigos viešuosius pirkimus statybos sektoriuje per pastaruosius trejus metus vykdė).

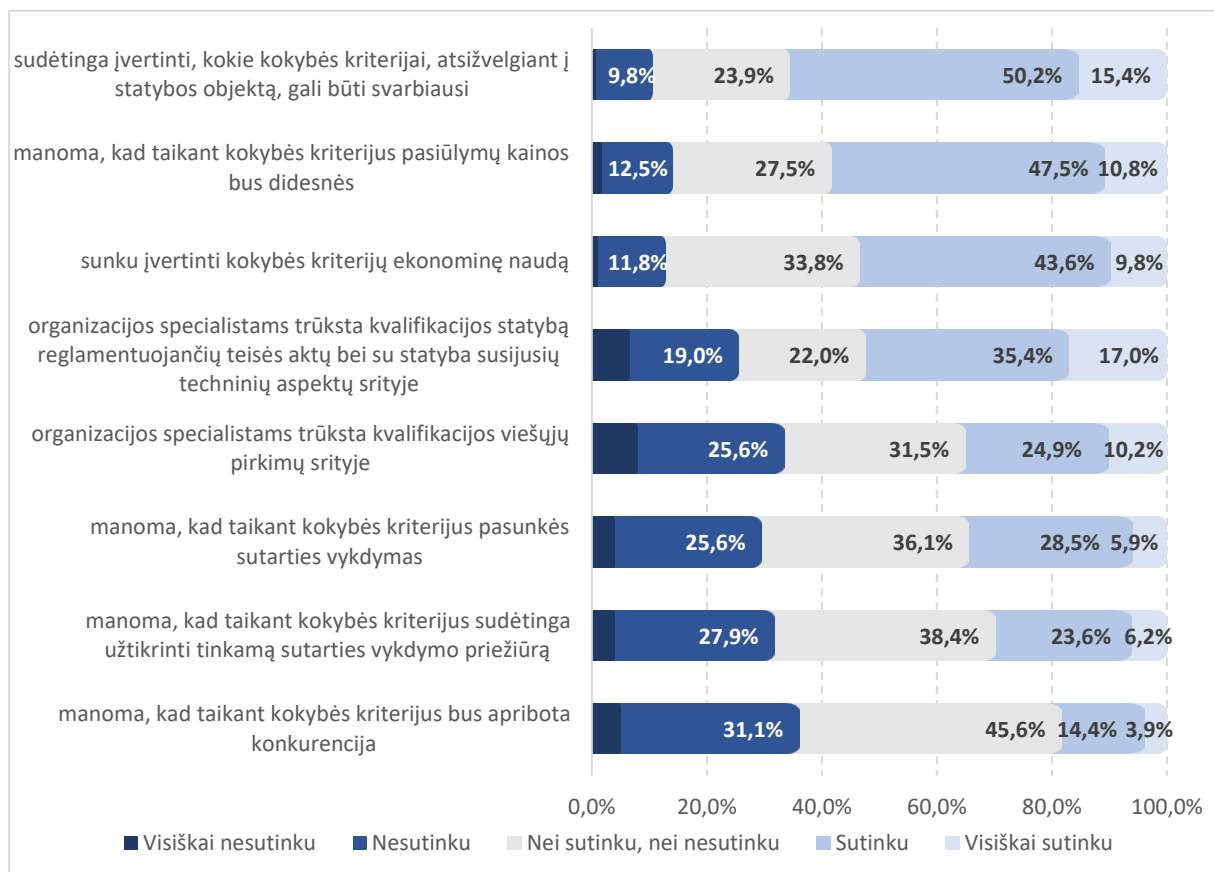
Apie 36 proc. respondentų *nesutinka (visiškai nesutinka)*, kad taikant kokybės kriterijus bus apribota konkurencija, 45,6 proc. *nei sutiko, nei nesutiko* su pateiktu teiginiu.

Apie 58 proc. mano, kad taikant kokybės kriterijus pasiūlymų kainos bus didesnės.

Trečdalis respondentų mano, kad taikant kokybės kriterijus pasunkės sutarties vykdymas ir bus sudėtinga užtikrinti tinkamą sutarties vykdymo priežiūrą.

Daugiau nei pusė atsakiusių nurodė, kad sunku įvertinti kokybės kriterijų ekonominę naudą bei kokie kriterijai, atsižvelgiant į statybos objektą, gali būti svarbiausi – atitinkamai 53,4 ir 65,6 proc. (žr. 6 pav.).

6 pav. Požiūris į kokybės kriterijų taikymą

Klausimas. *Kaip dažnai per pastaruosius trejus metus statybų sektoriaus pirkimuose pasiūlymus vertinote pagal kokybės kriterijus?*

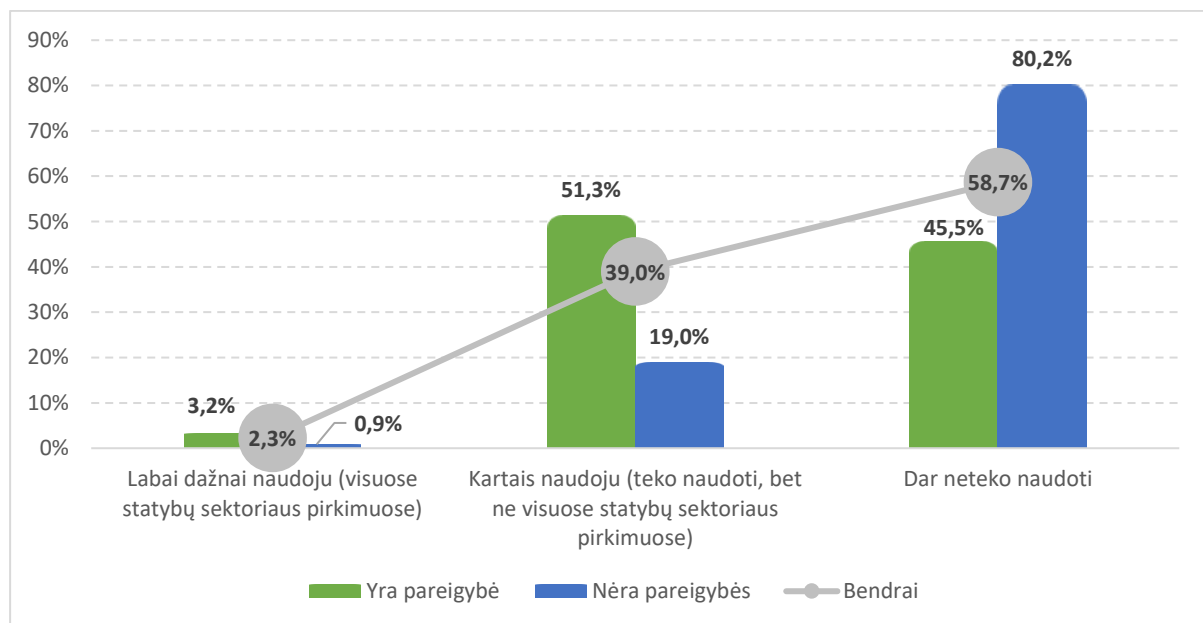
Tik 2,3 proc. visų respondentų nurodė, kad kokybės kriterijus statybos sektoriuje naudoja labai dažnai, t. y. visuose statybos sektoriaus pirkimuose (žr. 7 pav.).

0,9 proc. (1 respondentas) iš atsakiusiųų teigė, kad jų įmonėje nėra pareigybės skirtos tik viešųjų pirkimų vykdymui ir nurodė, kad kokybės kriterijus naudojo visuose vykdytuose statybos sektoriaus pirkimuose.

80 proc. teigusių, kad jų įmonėje nėra pareigybės skirtos vien tik viešųjų pirkimų funkcijų vykdymui, nurodė, kad per pastaruosius trejus metus statybos sektoriaus pirkimuose pasiūlymų nevertino pagal kokybės kriterijus.

Tuo tarpu tarp respondentų, kurie teigė, jog jų įmonėje yra minėta pareigybė, daugiau nei pusė, t. y. 54,5 proc., nurodė, jog kokybės kriterijai per pastaruosius trejus metus buvo taikomi statybos sektoriaus pirkimuose. Galima teigti, kad kokybės kriterijų taikymo dažnumas priklauso nuo to, ar įstaigoje yra pareigybės viešųjų pirkimų funkcijų vykdymui, t. y., susijęs tiek su laiko sąnaudų, tiek kompetencijų turėjimu.

7 pav. Kokybės kriterijų taikymas

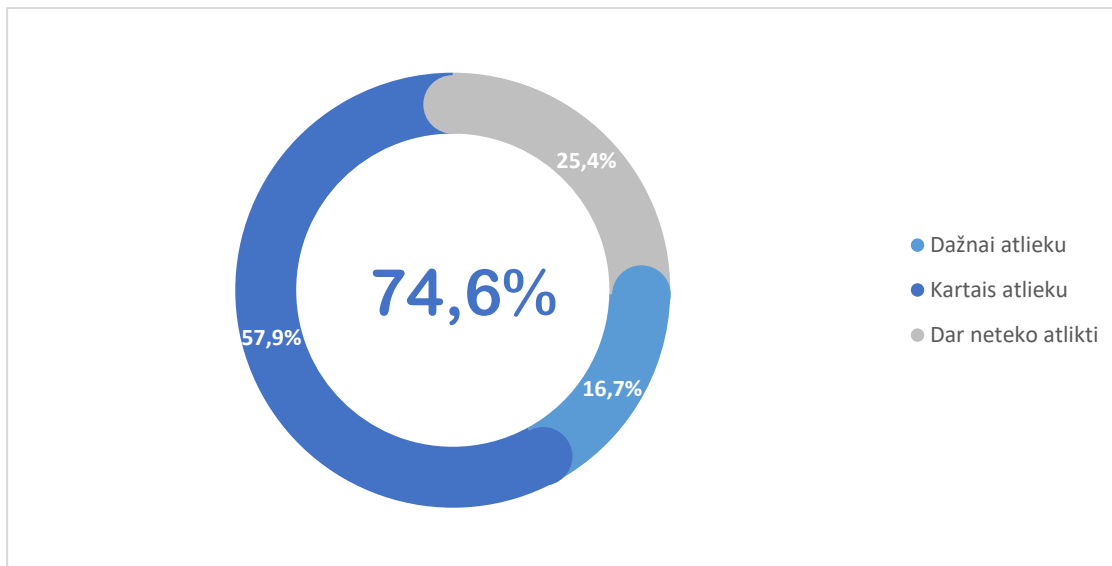

Klausimas. *Kaip dažnai nustatydami kokybės kriterijams skiriamus balus atliekate simuliacijas, siekiant įvertinti pasirinktos formulės tinkamumą, kiekvieno kriterijaus "kainą" bei jiems suteikiamų lyginamųjų svorių įtaką ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo išrinkimui?*

74,6 proc. apklaustųjų, kurie nurodė, kad per pastaruosius trejus metus naudojant kokybės kriterijus pasiūlymams vertinti, atliko simuliacijas, siekiant įvertinti pasirinktos formulės tinkamumą, kiekvieno kriterijaus "kainą" bei jiems suteikiamų lyginamųjų svorių įtaką ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo išrinkimui (žr. 8 pav.).

Iš jų 22,3 proc. (21 iš 94), nurodė, kad simuliacijas atlieka dažnai, t.y. visuose statybos sektoriaus pirkimuose.

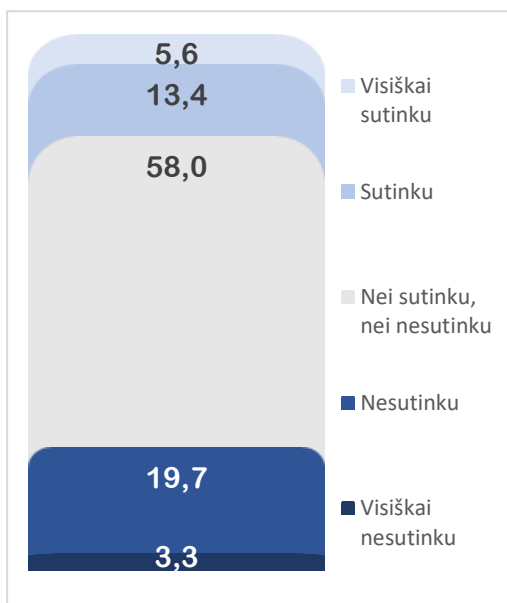
8 pav. Taikant kokybės kriterijus, simuliacijas atlikusių apklaustųjų dalis

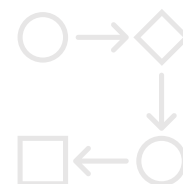
Klausimas. **Ar taikant kokybės kriterijų pirkimo procedūros dažniau nutraukiamos, nei taikant mažiausios kainos (toliau - MK) kriterijų?**

Daugiau nei pusė – 58 proc. – dalyvavusių apklausoje nurodė, kad *nei sutinka, nei nesutinka* su teiginiu, kad taikant kokybės kriterijus pirkimo procedūros dažniau nutraukiamos, nei taikant mažiausios kainos kriterijų (žr. 9 pav.).

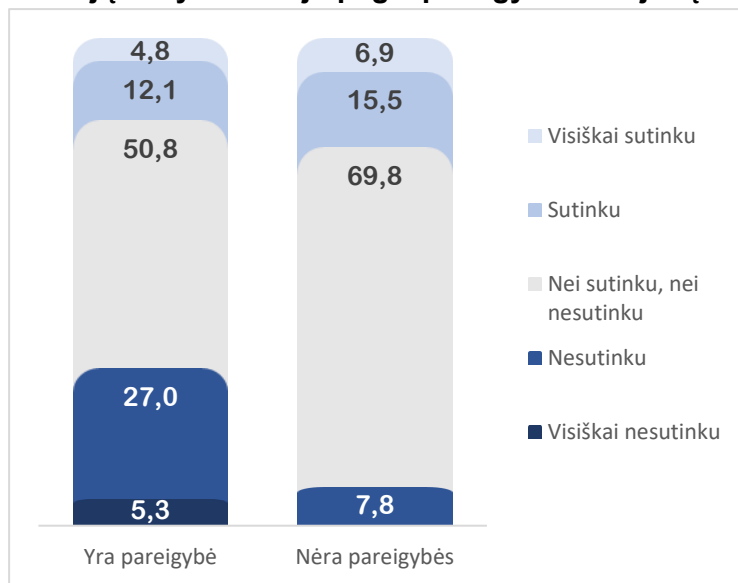
9 pav. Požiūris į dažnesnį procedūrų nutraukimą kokybės kriterijų taikymo atveju, lyginant su MK kriterijaus taikymu

19 proc. teigė, kad *sutinka ar visiškai sutinka* (23 proc. *nesutinka ar visiškai nesutinka*) su nurodytu teiginiu dėl dažnesnio pirkimo procedūrų nutraukimo taikant kokybės kriterijus, lyginant su mažiausios kainos kriterijaus taikymu (žr. 9 pav.).

10 pav. Požiūris į procedūrų nutraukimą kokybės kriterijų taikymo atveju pagal pareigybės turėjimą

Respondentai, kurie nurodė, jog jų atstovaujamoje įstaigoje nėra pareigybės skirtos vien tik viešųjų pirkimų funkcijų vykdymui, rečiau – 7,8 proc. – teigė, kad *nesutinka ar visiškai nesutinka* su nurodytu teiginiu, kad taikant kokybės kriterijus pirkimo procedūros dažniau nutraukiamos, nei taikant MK kriterijų, nei respondentai, kurie nurodė, jog jų įstaigoje yra tokia pareigybė – 32,3 proc. (žr. 10 pav.).

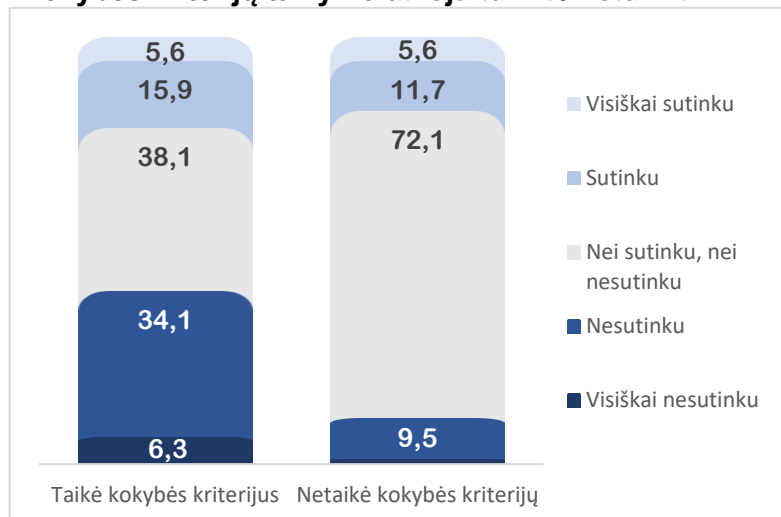
Su teiginiu dažniau *sutinka (visiškai sutinka)* respondentai,

kurių įmonėje nėra pareigybės, nei tie, kurių įmonėje tokia pareigybė yra – atitinkamai 22,4 ir 16,9 proc. (žr. 10 pav.).

Tarp respondentų, kurie nurodė, jog per pastaruosius trejus metus statybos sektoriaus pirkimuose netaikė kokybės kriterijų vertinant pasiūlymus, daugiausia – 72,1 proc. – nurodžiusių, kad jie *nei sutinka, nei nesutinka* su teiginiu, kad taikant kokybės kriterijus pirkimo procedūros dažniau nutraukiamos, nei taikant MK kriterijų (žr. 11 pav.).

Tarp atsakiusių, kad per pastaruosius trejus metus statybos sektoriaus pirkimuose taikė kokybės kriterijus vertinant pasiūlymus, 40,4 proc. nurodė, kad *nesutinka arba visiškai nesutinka* su nurodytu teiginiu (žr. 11 pav.) – pirkimų vykdytojai, turintys kokybės kriterijų taikymo patirties nepatvirtina prielaidos, kad taikant kokybės kriterijus, pirkimo procedūros dažniau nutraukiamos, nei taikant mažiausios kainos kriterijų.

11 pav. Požiūris į dažnesnį procedūrų nutraukimą kokybės kriterijų taikymo atveju turint / neturint

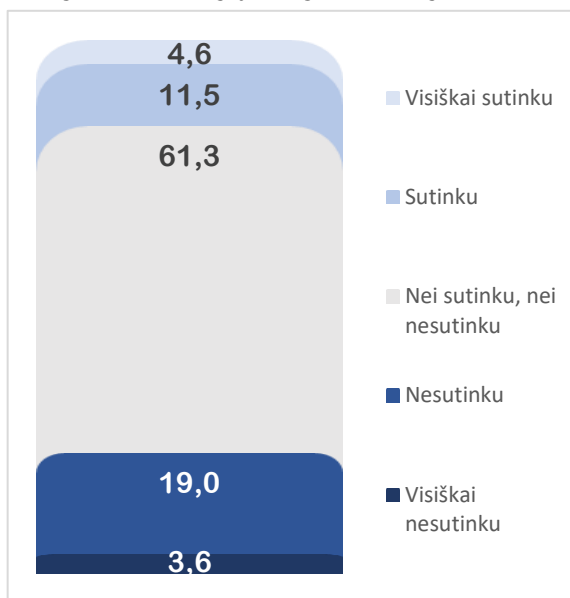
Taip pat tokių respondentų atsakymai buvo konkretesni, t. y. mažesnė dalis rinkosi atsakymo variantą „*Nei sutinku, nei nesutinku*“, lyginant su respondентаis, kurie nurodė, jog jų

atstovaujama organizacija per pastaruosius trejus metus vykdant statybos sektoriaus pirkimus kokybės kriterijų netaikė.

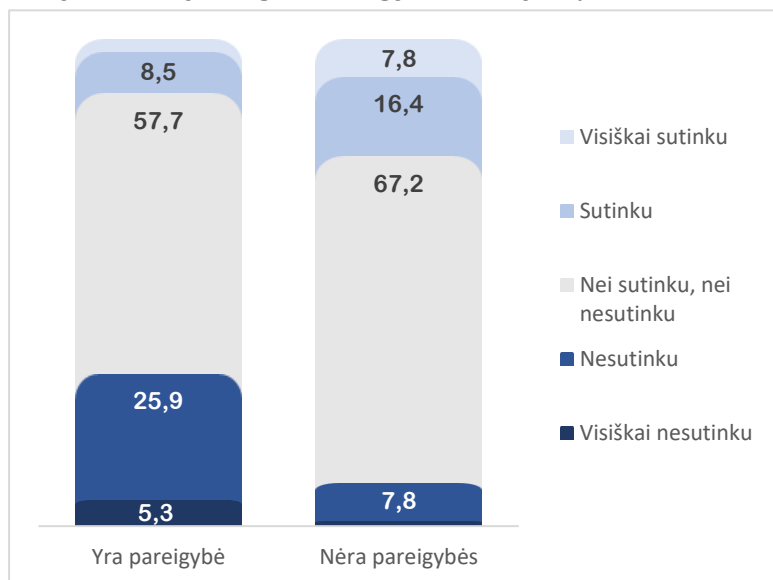
Klausimas. **Ar taikant kokybės kriterijų pirkimo procedūros dažniau pasibaigia negavus nei vieno pasiūlymo (ar paraiškos), nei taikant MK kriterijų?**

Didžioji dalis – 61,3 proc. – respondentų nurodė, kad *nei sutinka, nei nesutinka* su teiginiu, kad taikant kokybės kriterijus pirkimo procedūros dažniau pasibaigia negavus nei vieno pasiūlymo (ar paraiškos), nei taikant MK kriterijų (žr. 12 pav.).

12 pav. Požiūris į pasiūlymų gavimą kokybės kriterijų taikymo atveju

13 pav. Požiūris į pasiūlymų gavimą kokybės kriterijų taikymo atveju pagal pareigybės turėjimą

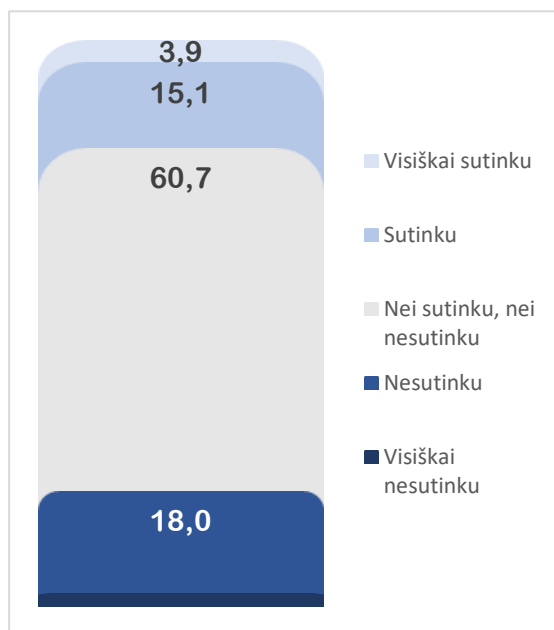
Tarp respondentų, kurie nurodė, kad jų įstaigoje yra pareigybė skirta vien tik viešųjų pirkimų funkcijoms vykdyti, didesnė, nei tarp nurodžiusių, kad tokios pareigybės nėra, dalis *nesutiko ar visiškai nesutiko* su pateiktu teiginiu, atitinkamai 31,2 ir 8,7 proc. (žr. 13 pav.).

Klausimas. **Ar taikant kokybės kriterijų daugėja pirkimo procedūrų, kuriose visi pasiūlymai (paraiškos) atmetami kaip nepriimtini, lyginant su pirkimais, kuriuose taikytas MK kriterijus?**

Apie 20 proc. apklaustųjų *nesutiko ar visiškai nesutiko* su teiginiu, kad taikant kokybės kriterijų daugėja pirkimo procedūrų, kuriose visi pasiūlymai (paraiškos) atmetami kaip nepriimtini, lyginant su pirkimais, kuriuose taikytas MK kriterijus (žr. 14 pav.). Su tokiu teiginiu *sutiko ar visiškai sutiko* 19 proc. respondentų.

14 pav. Požiūris į dažnesnį pasiūlymų (paraiškų) atmetimą taikant kokybės kriterijus lyginant su MK kriterijaus taikymu

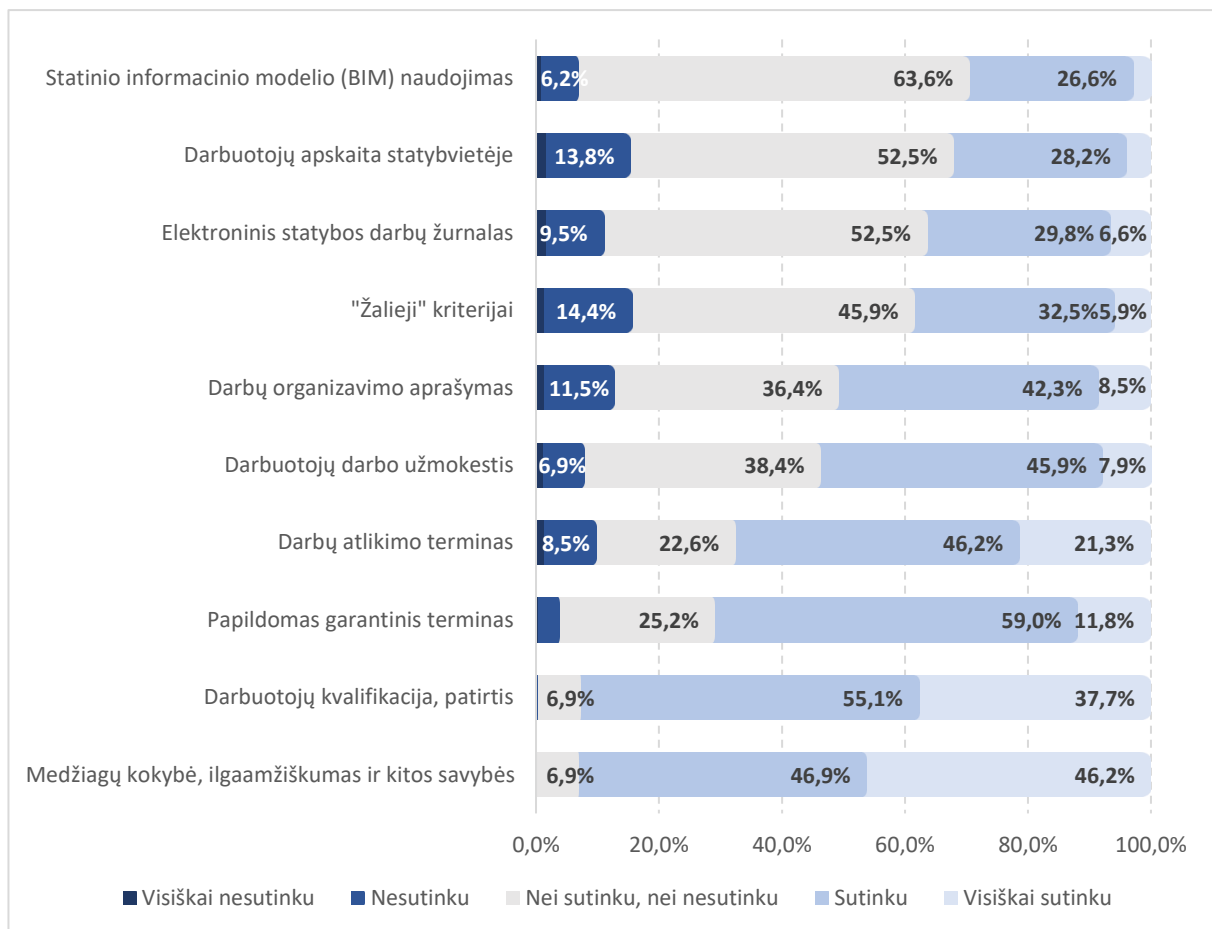

Klausimas. **Ar sutinkate, kad šie kokybės kriterijai sukuria didžiausią pridėtinę vertę (pasirinkti iš 10 kokybės kriterijų, nurodytų 15 pav.)**

Apie 93 proc. respondentų *sutinka ar visiškai sutinka*, kad du kriterijai – medžiagų kokybė, ilgaamžiškumas ir kitos savybės bei darbuotojų kvalifikacija, patirtis – sukuria didžiausią pridėtinę vertę (žr. 15 pav.). Mažiausia *sutinkančių (visiškai sutinkančių)* apklaustųjų dalis (mažiau nei 50 proc.) pasirinko statinio informacinio modelio (BIM) naudojimą (29,6 proc.), darbuotojų apskaitą statybvietėje (32,1 proc.), elektroninį statybos darbų žurnalą (36,4 proc.) bei „žaliuosius“ kriterijus (38,4 proc.).

Daugiausia respondentų *nesutiko ar visiškai nesutiko*, kad didžiausią pridėtinę vertę sukuria „žalieji kriterijai“ ir darbuotojų apskaita statybvietėje, atitinkamai 15,7 ir 15,4 proc. respondentų.

15 pav. Ar sutinkate, kad nurodyti kokybės kriterijai sukuria didžiausią pridėtinę vertę?

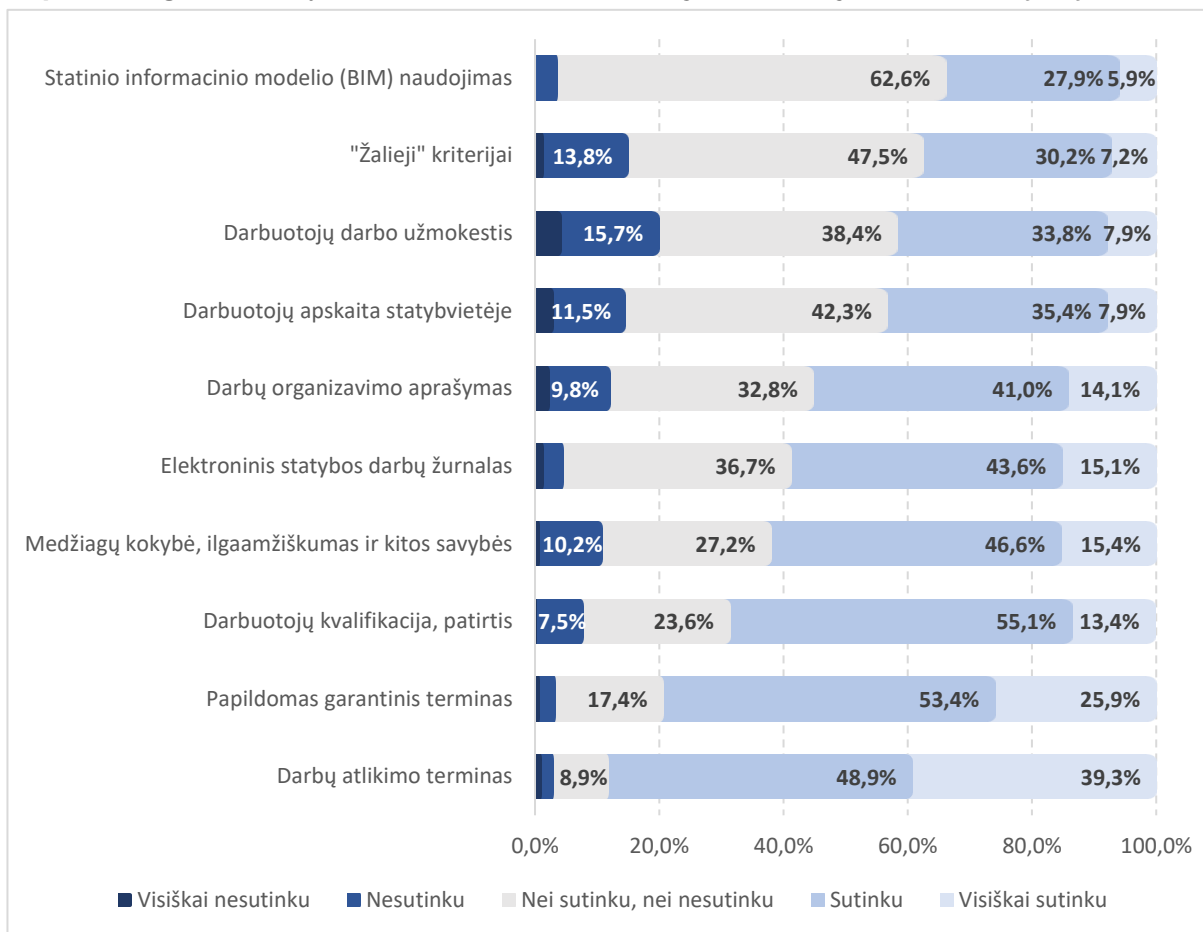

Taip pat respondentai papildomai nurodė, kad didžiausią pridėtinę vertę sukuria:

- darbų rangovo kvalifikacija;
- energetinis naudingumas/efektyvumas (pavyzdžiui, siurblių ETA koeficientas);
- kaštų ir naudos analizė;
- rangovo deleguota vadybinė komanda (nesusijusi su statybos darbais).

Klausimas. **Ar sutinkate, kad šie kokybės kriterijai yra lengvai „įvertinami/patikrinami“ sutarties vykdymo metu:**

16 pav. Lengviausiai „įvertinami/patikrinami“ kokybės kriterijai sutarties vykdymo metu

Respondentų nuomone, lengviausiai „įvertinami/patikrinami“ sutarties vykdymo metu kokybės kriterijai: darbų atlikimo terminas, papildomas garantinis terminas, atitinkamai *sutiko (visiškai sutiko)* 88,2 ir 84,9 proc. respondentų (žr. 16 pav.).

Mažiausia *sutinkančių (visiškai sutinkančių)* dalis pasirinko statinio informacinio modelio (BIM) naudojimą, „žaliuosius“ kriterijus, atitinkamai 33,8 ir 37,4 proc.

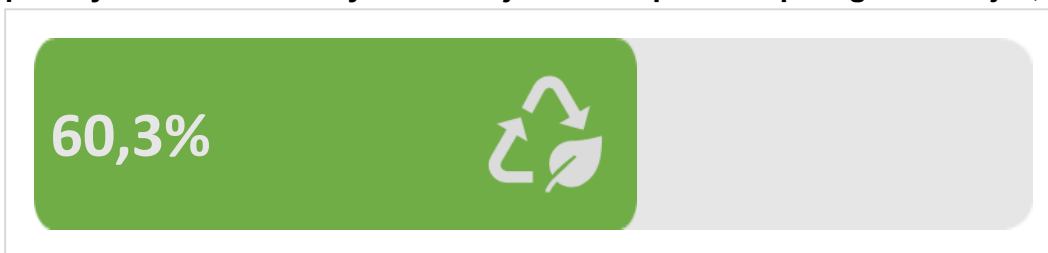
Nesutinku ar visiškai nesutinku atsakymą daugiausiai respondentų pasirinko vertindami darbo užmokesčio ir „žaliųjų“ kriterijų lengvą „įvertinimą/patikrinimą“, atitinkamai 20,0 ir 15,1 proc. apklaustųjų.

Aplinkos apsaugos kriterijai

Klausimas. *Ar per pastaruosius metus statybų sektoriaus pirkimuose pasiūlymus vertinant kokybės kriterijais buvo taikomi aplinkos apsaugos kriterijai?*

Apie 60 proc. nurodžiusių, kad per pastaruosius trejus metus statybų sektoriaus pirkimuose pasiūlymus vertino pagal kokybės kriterijus, taip pat teigė, kad taikant kokybės kriterijus per pastaruosius metus buvo naudojami ir aplinkos apsaugos kriterijai.

17 pav. Respondentų, kurie per pastaruosius metus statybų sektoriaus pirkimuose pasiūlymus vertinus kokybės kriterijais taikė aplinkos apsaugos kriterijus, dalis

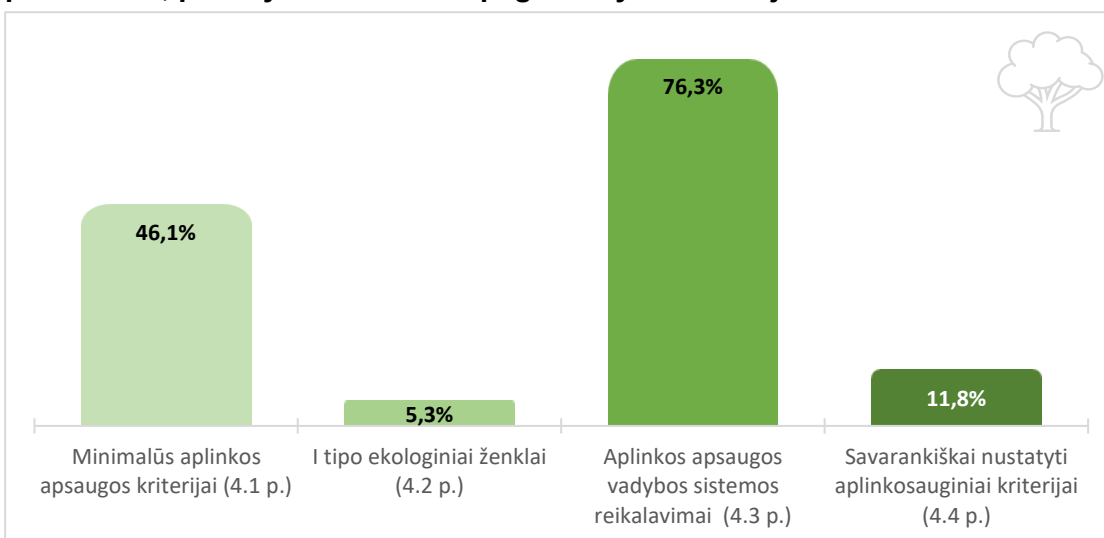

Klausimas. *Kokie aplinkosauginiai kriterijai pagal Aplinkos ministro įsakymo 4.1 – 4.4 papunkčius buvo taikomi kaip kokybės kriterijai statybų sektoriaus pirkimuose, pasiūlymus vertinant pagal kokybės kriterijus?*

76,3 proc. (58 iš 76) respondentų nurodė, kad pasiūlymus vertinant pagal kokybės kriterijus ir taikant aplinkosauginius kriterijus, buvo naudojami Aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikalavimai (4. 3 p.) (žr. 18 pav.).

Apie 46 proc. (35 iš 76) taikė Minimalius aplinkos apsaugos kriterijus (4. 1 p.). Iš jų 57 proc. atvejų, taip pat buvo naudojami Aplinkos apsaugos sistemos reikalavimai (4. 3 p.).

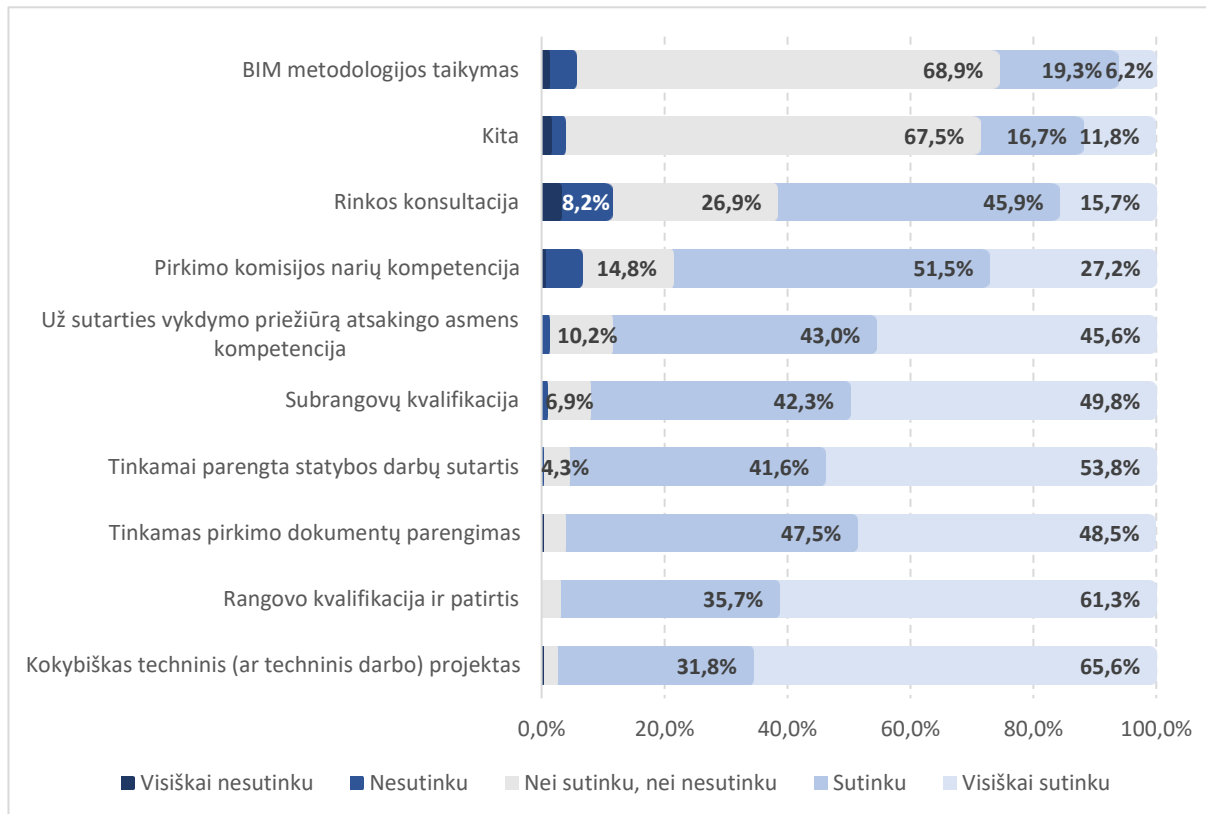
18 pav. Respondentų dalis, kuri taikė aplinkosauginius kriterijus pagal Aplinkos ministro įsakymo 4.1 – 4.4 papunkčius kaip kokybės kriterijus statybų sektoriaus pirkimuose, pasiūlymus vertinant pagal kokybės kriterijus

Statybos sektoriaus pirkimų procesas

Klausimas. *Ar manote, kad statybos darbų proceso (nuo planavimo iki sutarties įvykdymo) sėkmę lemia (pasirinkti iš atvejų, nurodytų 19 pav.):*

19 pav. Požiūris į veiksnius lemiančius statybos darbų proceso (nuo planavimo iki sutarties įvykdymo) sėkmę

Pagrindinis veiksnys, lemiantis statybos darbų proceso sėkmę, dėl kurio daugiausiai respondentų *visiškai sutiko* – kokybiškas techninis (ar techninis darbo) projektas, kiti labai svarbūs veiksniai, dėl kurių daugiau nei 90 proc. respondentų *visiškai sutiko arba sutiko*, – rangovo kvalifikacija ir patirtis, tinkamas pirkimo dokumentų parengimas, subrangovų kvalifikacija (žr. 19 pav.).

Mažiau reikšmingiems veiksniams, galintiems lemti statybų proceso sėkmę, respondentai priskyre rinkos konsultacijas – su teiginiu *sutiko arba visiškai sutiko* apie 62 proc. respondentų. Tik 25,6 proc. *sutiko ar visiškai sutiko*, kad BIM metodologijos taikymas lemia statybos darbų proceso sėkmę.

Klausimai:

Ar sutinkate su teiginiu, kad rinkoje yra pakankamai tiekėjų, vykdančių statybos darbus?

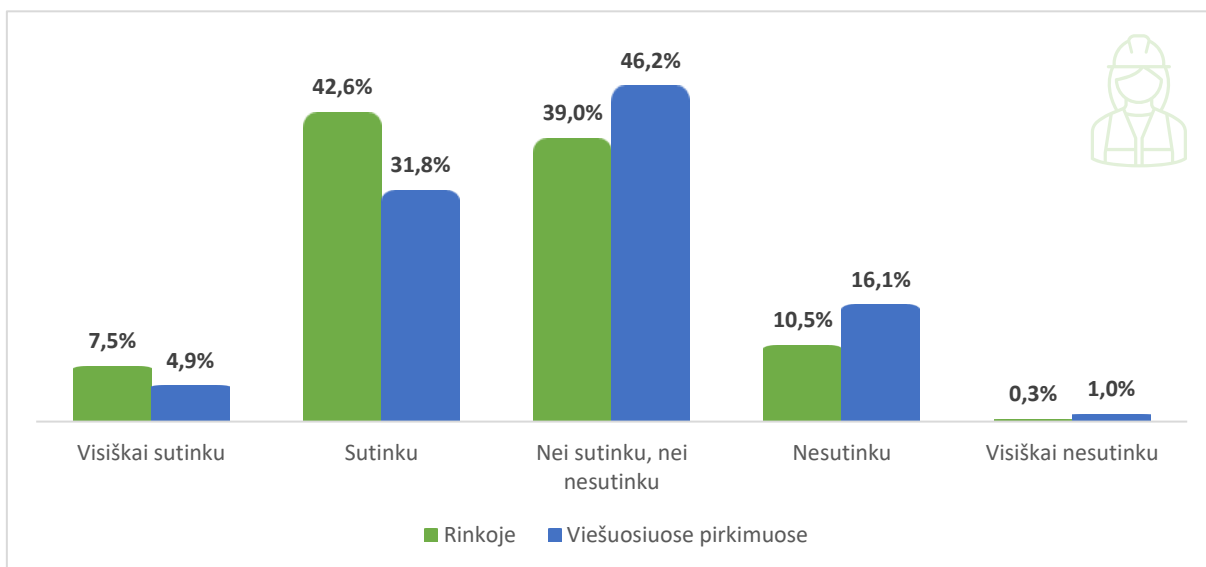
Ar sutinkate su teiginiu, kad statybos darbų viešuosiuose pirkimuose dalyvauja pakankamai tiekėjų?

Atsakant į klausimus, respondentų buvo prašoma pateikti nuomonę atskirai apie naujos statybos darbus ir statinių rekonstravimo, remonto ir pan. darbus.

Pusė apklaustųjų (50,1 proc.) *sutiko ar visiškai sutiko* su teiginiu, kad rinkoje yra pakankamai tiekėjų, vykdančių naujos statybos darbus (žr. 20 pav.). Manančių, kad rinkoje nėra pakankamai tiekėjų (*nesutiko/ visiškai nesutiko*), vykdančių naujos statybos darbus – 10,8 proc.

Su teiginiu, kad naujos statybos darbų viešuosiuose pirkimuose dalyvauja pakankamai tiekėjų, *sutiko ar visiškai sutiko* 36,7 proc. respondentų. Tuo tarpu manančių, kad tokių tiekėjų viešuosiuose pirkimuose nėra pakankamai, dalis – 17,1 proc.

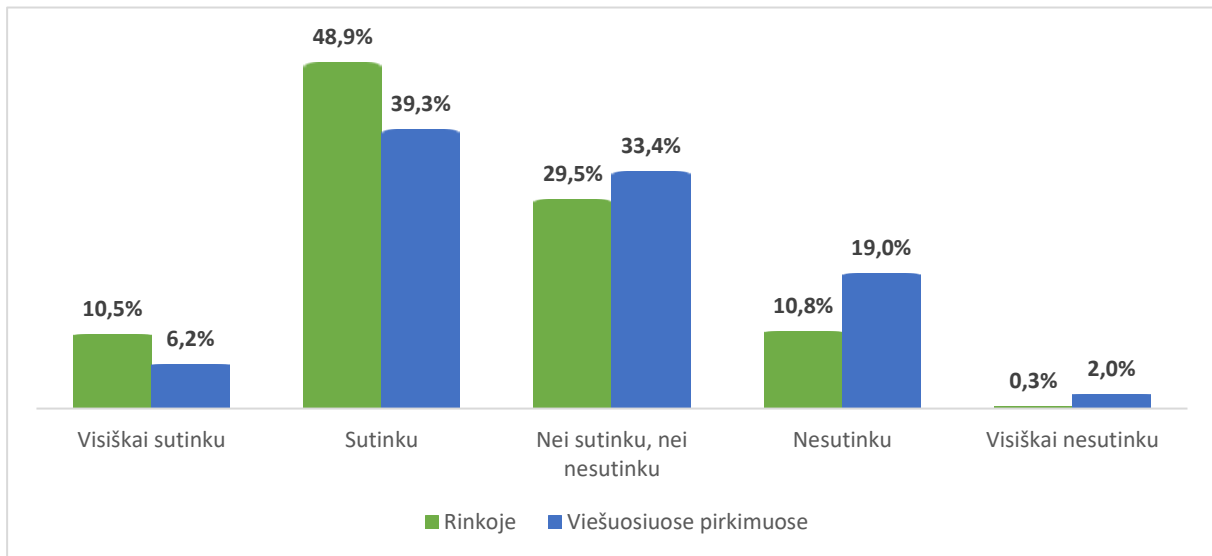
20 pav. Požiūris į pakankamą tiekėjų, vykdančių naujos statybos darbus rinkoje ir tokių tiekėjų dalyvavimą viešuosiuose pirkimuose

Manančių, kad rinkoje yra pakankamai tiekėjų (*sutiko/ visiškai sutiko*), vykdančių statinių rekonstravimo, remonto ir pan. darbus, dalis sudaro 59,4 proc. visų atsakymus pateikusių (žr. 21 pav.).

Su teiginiu, kad statinių rekonstravimo, remonto ir pan. darbų viešuosiuose pirkimuose dalyvauja pakankamai tiekėjų *sutiko ar visiškai sutiko* 45,5 proc. respondentų. Tuo tarpu manančių, kad tokių tiekėjų viešuosiuose pirkimuose nėra pakankamai (*nesutiko/ visiškai nesutiko*), dalis - 21 proc.

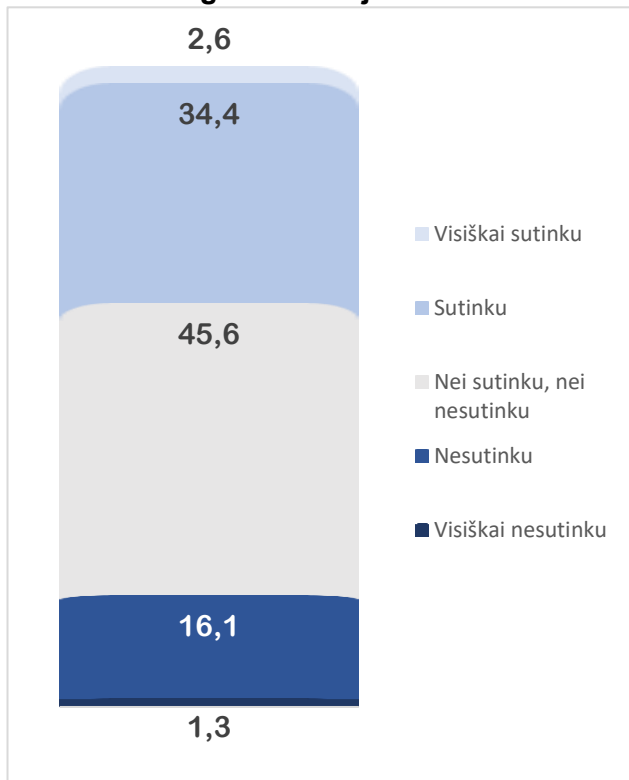
21 pav. Požiūris į pakankamą tiekėjų, vykdančių statinių rekonstravimo, remonto ir pan. darbus rinkoje ir tokių tiekėjų dalyvavimą viešuosiuose pirkimuose

Respondentai labiau linkę manyti, kad rinkoje yra daugiau tiekėjų ir jų dalyvavimas viešuosiuose pirkimuose aktyvesnis vykdant statinių rekonstravimo, remonto ir pan. darbus, nei naujos statybos darbus.

Konkurencingumas

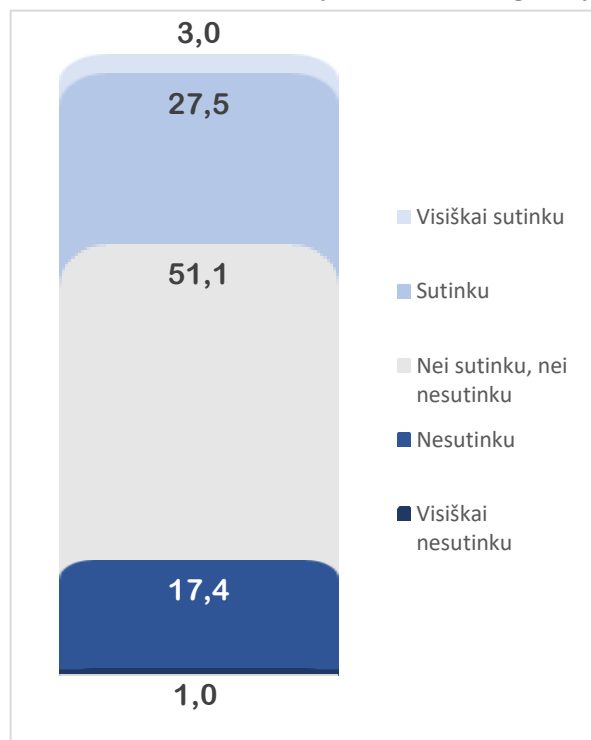
22 pav. Ar per pastaruosius trejus metus statybos sektoriaus pirkimų konkurencingumas didėja?

37 proc. respondentų *sutinka* (*visiškai sutinka*), kad per pastaruosius trejus metus statybos sektoriaus pirkimų konkurencingumas didėja (žr. 22 pav.). Tuo tarpu 17,4 proc. su tokiu teiginiu *nesutinka* (*visiškai nesutinka*). Beveik pusė respondentų *nei sutiko, nei nesutiko* su pateiktu teiginiu.

30,5 proc. respondentų *sutinka* (*visiškai sutinka*), kad kokybės kriterijų taikymas didina statybos sektoriaus pirkimų konkurencingumą (žr. 23 pav.). Su tokiu teiginiu *nesutinka* (*visiškai nesutinka*) 18,4 proc. apklaustųjų. Pusė respondentų nurodė, kad *nei sutinka, nei nesutinka*, kad kokybės kriterijų taikymas didina statybos sektoriaus pirkimų konkurencingumą.

23 pav. Ar kokybės kriterijų taikymas didina statybos sektoriaus pirkimų konkurencingumą?

Statybų sektoriaus pirkimų problematika

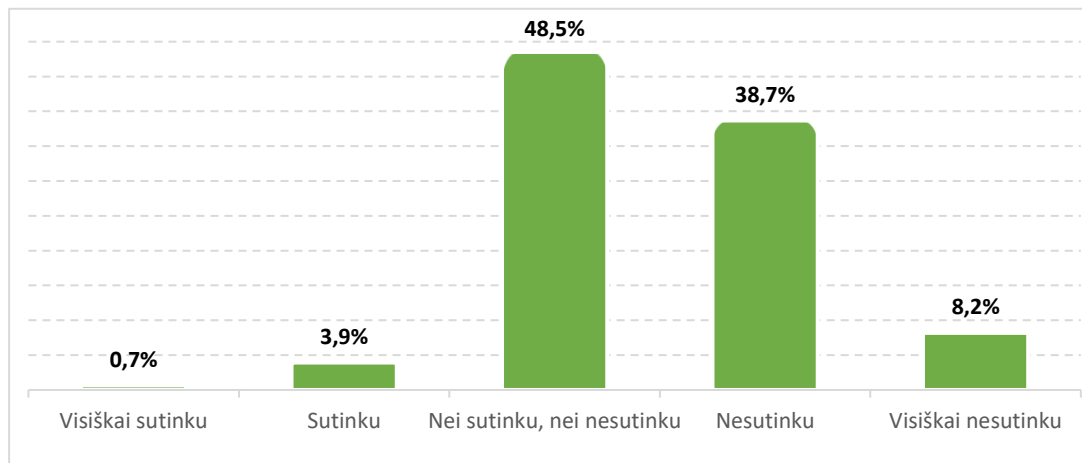
Klausimas. **Ar sutinkate, kad perkant statinio techninio projekto parengimo paslaugas bei statinio statybos darbus atskirai, statybos darbų tiekėjų konkurencija yra mažesnė?**

Apie 47 proc. atsakymus pateikusių asmenų *nesutiko (visiškai nesutiko)*, kad perkant statinio techninio projekto parengimo paslaugas bei statinio statybos darbus atskirai, statybos darbų tiekėjų konkurencija yra mažesnė (žr. 24 pav.). Beveik pusė respondentų - 48,5 proc. - *nei sutiko, nei nesutiko* su pateiktu teiginiu.

Su teiginiu *sutiko (visiškai sutiko)* 14 respondentų, t.y. vos 4,6 proc. atsakymus pateikusių asmenų. Su šiuo teiginiu sutikę taip pat nurodė priežastis, kodėl taip mano:

- ne visi statybos darbų tiekėjai yra pasirengę pasitelkti projektavimo paslaugas teikiančius tiekėjus;
- dažnai iš statybos darbų laimėtojo girdima, kad projektas yra "nesąmonė", t. y. netinkamai suprojektuota, kažkas pamiršta, kažkas neįskaičiuota. Kai projektą rengia ir statybos darbus atlieka ta pati įmonė tokių klausimų ir pretenzijų nebūna;
- perkant projektavimo ir statybos darbus kartu, rangovas pasirenks optimaliausią technologiją, įvertinus terminus, turimus resursus bei įrangą, kurie leis per nurodytą terminą tinkamai atlikti statybos darbus, tuo pačiu užtikrinant mažiausią statybos darbų kainą;
- specifinių statybos darbų pirkimuose tiekėjai nesuinteresuoti dalyvauti vien tik projektavimo paslaugų pirkimuose;
- rangovai labiau linkę darbus vykdyti ne pagal projektą arba jį keisti;
- perkant kartu sutaupomas laikas ir taip paprasčiau;
- dauguma statytojų patys ir atlieka statinio techninius projektus, jei jie laimi techninio projekto parengimo konkurse, dažniausiai nedalyvauja statytos darbų konkurse, dėl interesų konflikto.

24 pav. Požiūris į konkurencijos galimą sumažėjimą techninio projekto parengimo paslaugas bei statinio statybos darbus perkant atskirai

Klausimas. **Ar sutinkate, kad perkant statinio techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio statybos darbus atskirai, pirkimo sutarties vykdymas yra per brangus ir (ar) sudėtingas techniniu požiūriu?**

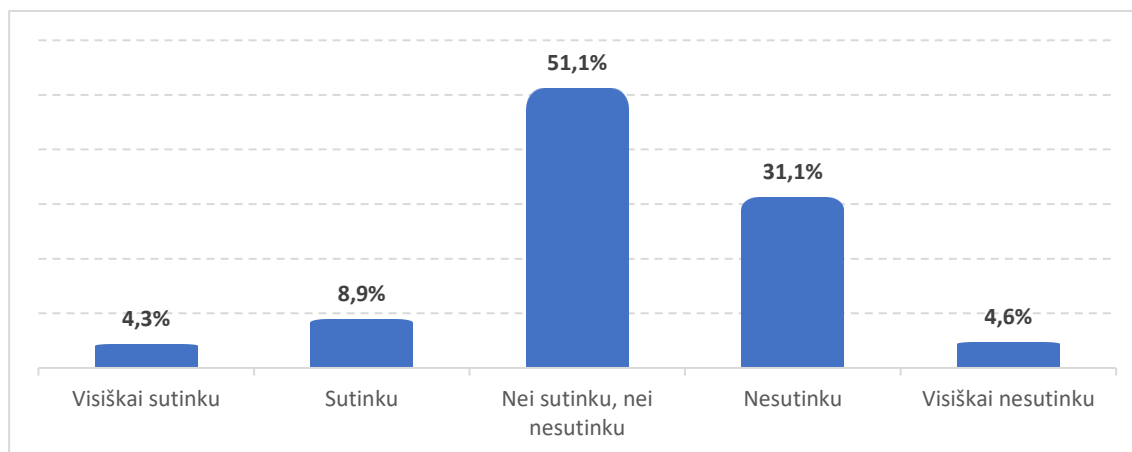
35,7 proc. apklaustųjų nurodė, jog *nesutinka (visiškai nesutinka)* su teiginiu, kad perkant statinio techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio statybos darbus atskirai, pirkimo sutarties vykdymas yra per brangus ir (ar) sudėtingas techniniu požiūriu (žr. 25 pav.). Pusė respondentų – 51,1 proc. - *nei sutiko, nei nesutiko* su pateiktu teiginiu.

Su teiginiu *sutiko (visiškai sutiko)* 13,2 proc. visų atsakymus pateikusių asmenų. Su šiuo teiginiu sutikę taip pat nurodė priežastis, kodėl taip mano:

- vienoje rankose sutelkus viską – ir projektavimą, ir statybą, sumažėja išlaidos – teikėjas bus suinteresuotas įvykdyti viską;
- projekto vykdymas tampa ilgesnis laiko prasme;
- tiekėjams kyla daugiau klausimų;
- dėl konkurencijos skatinimo aukojamas pirkimo sutarties vykdymas. Dažnu atveju pradėjus vykdyti darbus paaiškėja techninio projekto klaidos (kartais rimtos), todėl stringa darbai, tenka laukti kol bus pataisytas techninis projektas, po tokių pataisymų dažnu atveju tenka galvoti kaip kompensuoti papildomas išlaidas, atsiradusias dėl techninio projekto koregavimo. Perkant projektavimą ir statybas kartu, būtų paprasčiau vykdyti pirkimo sutartis;
- projektuojant atskirai dažnu atveju projektuotojai nueina lengviausiu keliu ir projekte nurodo sudėtingesnius darbus, ar daug brangesnes medžiagas, neatsižvelgdami į turimą biudžetą;

- perkant statybos projektą atskirai, rangovas privalėtų vykdyti darbus projektuotojo parinktomis technologijomis, nepritaikytomis prie turimų rangovo resursų dėl ko statybos darbų kaina padidėtų. Perkant statybos projekto parengimo paslaugas atskirai, projektuotojui projekte numčius tam tikrą įrangą, mechanizmus ir technologijas gali būti ne tik padidinta darbų atlikimo kaina, bet ir ribojama rangovų konkurencija, potencialūs rangovai eliminuojami iš pirkimo proceso.

25 pav. Požiūris į brangesnį ir sudėtingesnį sutarties vykdymą statinio techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio statybos darbus perkant atskirai

Klausimas. **Ar sutinkate, kad perkant statinio techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio statybos darbus atskirai, skirtingų pirkimo objekto dalių (statybos ir projektavimo) įgyvendinimas yra tiek susijęs, kad pirkimo vykdytojui atsiranda būtinybė koordinuoti šių dalių tiekėjus ir tai kelia riziką netinkamai įvykdyti pirkimo sutartį?**

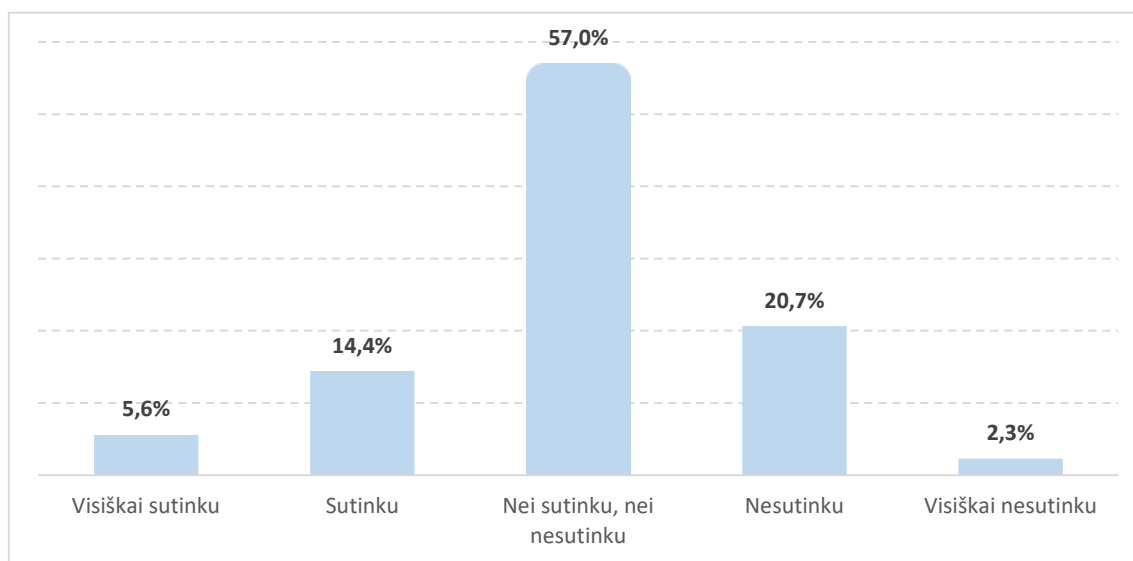
23 proc. respondentų *nesutiko (visiškai nesutiko)* su teiginiu, kad perkant statinio techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio statybos darbus atskirai, skirtingų pirkimo objekto dalių (statybos ir projektavimo) įgyvendinimas yra tiek susijęs, kad pirkimo vykdytojui atsiranda būtinybė koordinuoti šių dalių tiekėjus ir tai kelia riziką netinkamai įvykdyti pirkimo sutartį (žr. 26 pav.). Daugiau nei pusė respondentų nurodė, kad *nei sutinka, nei nesutinka* su pateiktu teiginiu.

Su teiginiu *sutiko (visiškai sutiko)* 20 proc. respondentų, kurie taip pat pateikė įžvalgas, kodėl taip mano:

- perkančiosioms organizacijoms tenka būti tarpininkais, jei statybininkai nesutinka su techniniu projektu, o projektuotojas nesutinka su statybininko pastabomis;
- pvz. kelio paprastas remontas. Šių darbų planavimui ir atlikimui didelę įtaką turi esama kelio būklė ir jos pažeidimų dydžiai. Atskirai viešųjų pirkimų būdu perkant šio kelio ruožo paprastojo remonto aprašo parengimo ir statybos darbus, neišvengiamai atsirastų laiko tarpas tarp šių darbų ir, dėl kelio degradacijos veiksnių, parengtas aprašas prarastų aktualumą;

- jeigu perkami statinio techninio projekto parengimo paslaugos ir statinio statybos darbai atskirai, pirkimo vykdytoji atsiranda papildoma atsakomybė ir darbas dėl šių darbų koordinavimo;
- vykdant didesnės vertės pirkimus, dažnai per ilgai trunka pirkimo procedūros, todėl dalis projektinių sprendinių tampa neaktualūs dėl pasikeitusių darbų technologijų, todėl projektus tenka koordinuoti;
- kai vieni projektuoja, kiti vykdo statybos darbus, kyla rizika, kad stipriai išbrangs rangos darbai.

26 pav. Požiūris į kylančią riziką netinkamai įvykdyti pirkimo sutartį techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio statybos darbus perkant atskirai

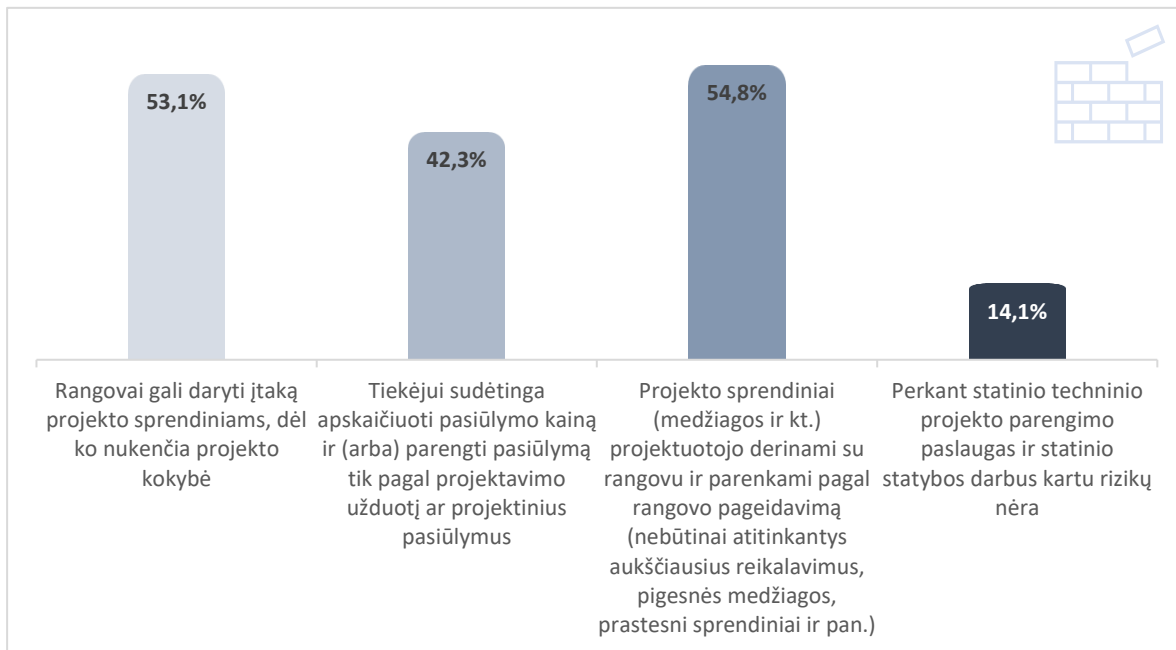

Klausimas. Kokios rizikos, Jūsų nuomone, gali kilti perkant statinio techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio statybos darbus kartu (pasirinkti iš 4 nurodytų 27 pav.):

Apie 55 proc. respondentų mano, kad perkant statinio techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio statybos darbus kartu, **projekto sprendiniai (medžiagos ir kt.) projektuotojo derinami su rangovu ir parenkami pagal rangovo pageidavimą (nebūtinai atitinkantys aukščiausius reikalavimus, pigesnės medžiagos, prastesni sprendiniai ir pan.)** (žr. 27 pav.). Panaši dalis respondentų – apie 53 proc. – mano, kad perkant kartu **rangovai gali daryti įtaką projekto sprendiniams, dėl ko nukenčia projekto kokybė**. Daugiau nei trečdalis mano, kad tokiu atveju tiekėjui sudėtinga apskaičiuoti pasiūlymo kainą ir (arba) parengti pasiūlymą tik pagal projektavimo užduotį ar projektinius pasiūlymus.

Nedidelė dalis, tik apie 14 proc. mano, kad perkant statinio techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio statybos darbus kartu rizikų nėra.

27 pav. Rizikos kylančios perkant statinio techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio statybos darbus kartu

Dalis respondentų taip pat nurodė ir kitų rizikų, kurios gali kilti statinio techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio statybos darbus perkant kartu:

- rangovas gali pasirinkti pigesnius sprendimus, todėl gali nukentėti projekto kokybė;
- didesnė kaina, prastesnė kokybė;
- perkant projektavimo ir rangos darbus kartu kartinę reikšmę turi perkančiosios organizacijos parengiama užduotis (techninė specifikacija), kurioje apibūdinamas perkamų darbų rezultatas. Tuo atveju, kai perkančioji organizacija nėra pakankamai profesionali ir nesugeba tinkamai aprašyti perkamų darbų rezultato (pagrindinių techninių ir kokybinių sprendinių rūšies), tai kyla rizika įsigyti prastos kokybės darbus (pagrįstus nekokybiškais techniniais sprendiniais). Bet jei perkančioji organizacija geba tinkamai apsirašyti siekiamą rezultatą, visos rizikos yra minimizuojamos, o sutarties vykdymas – paprastesnis;
- didesnė statinio statybos darbų kaina dėl mažesnės konkurencijos;
- sumažėja kontrolės galimybė, nes jei projektavimo ir statybos darbus vykdo skirtingi tiekėjai, greičiau galima pastebėti klaidas;
- kadangi tiekėjui sunku tiksliai apskaičiuoti visus darbus, todėl į kainą įtraukia įvairias rizikas, dėl ko, kaina būna didesnė;
- rangovas gali neturėti kompetentingų projektuotojų.

Klausimas. **Kokios rizikos, Jūsų nuomone, gali kilti perkant statinio techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio statybos darbus atskirai (pasirinkti iš 4 nurodytų 28 pav.):**

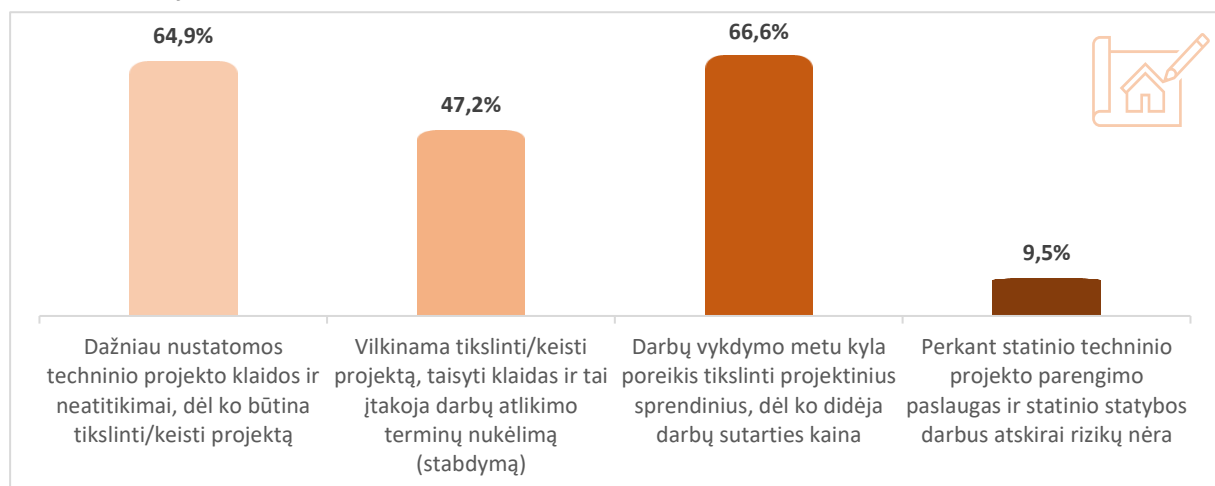
Du trečdaliai respondentų mano, kad statinio techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio statybos darbus perkant atskirai, **darbų vykdymo metu kyla poreikis tikslinti projektinius sprendimus, dėl ko didėja darbų sutarties kaina** (žr. 28 pav.).

Panaši dalis, apie **65 proc.**, atsakymus pateikusių mano, kad perkant atskirai, **dažniau nustatomos techninio projekto klaidos ir neatitikimai, dėl ko būtina tikslinti/keisti projektą**.

Beveik pusė respondentų, 47,2 proc., mano, kad perkant atskirai vilkinama tikslinti/keisti projektą, taisyti klaidas ir tai įtakoja darbų atlikimo terminų nukėlimą (stabdymą).

Vos dešimtadalis mano, kad perkant statinio techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio statybos darbus atskirai rizikų nėra.

28 pav. Rizikos kylančios perkant statinio techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio statybos darbus atskirai

Dalis respondentų taip pat nurodė ir kitų rizikų, kurios gali kilti statinio techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio statybos darbus perkant atskirai:

- techninio projekto prasta kokybė, nes užsakovas nepajėgus įsivertinti projekto kokybės;
- vėlavimas pateikti parengtą projektą;
- iškilus problemoms, dėl galutinių darbų kokybės, tiekėjai atsakomybę permeta vienas kitam;
- projekto rengėjo kvalifikacija;
- rangovas, žinodamas tam tikrus projektuotojus, nedalyvauja pirkimo procedūrose.

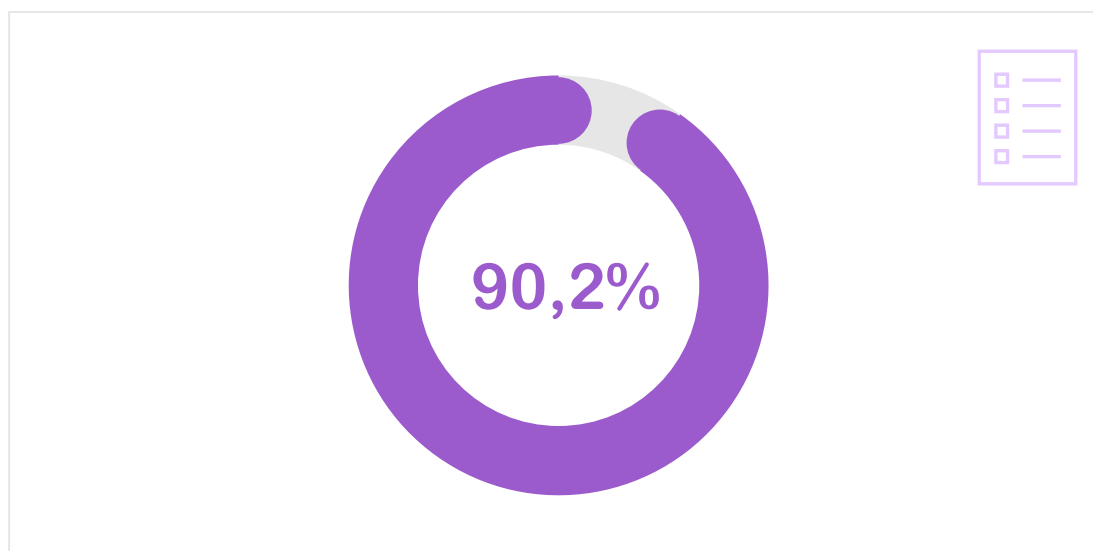
Klausimas. *Įvertinkite tiekėjų kvalifikacijos reikalavimų, susijusių su reikalavimais tiekėjui ir (arba) specialistams turėti specialiuosius atestatus, pažymas, leidimus ir pan., teisinį reglamentavimą:*

Viešųjų pirkimų įstatymo ir su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų nuostatos yra pakankamos ir aiškios

Apklausoje dalyvaujantys buvo paprašyti įvertinti tiekėjų kvalifikacijos reikalavimų, susijusių su reikalavimais tiekėjui ir (arba) specialistams turėti specialiuosius atestatus, pažymas, leidimus ir pan., teisinį reglamentavimą.

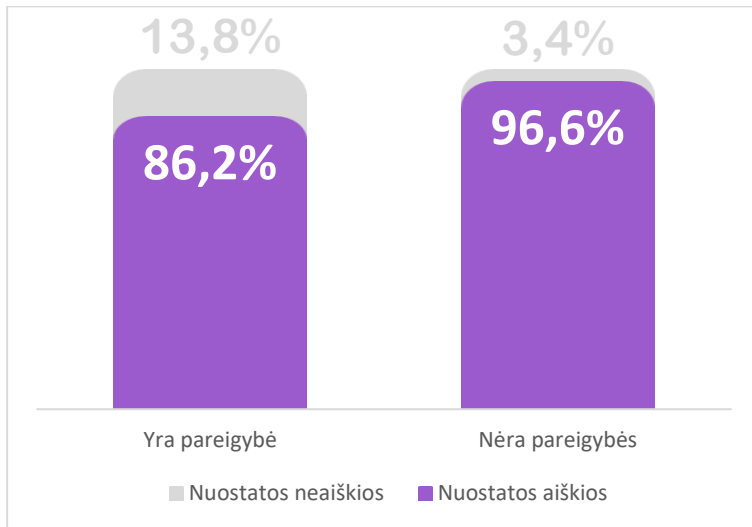
Vos dešimtadalis respondentų nurodė, kad jiems Viešųjų pirkimų įstatymo ir su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų nuostatos nėra pakankamos ir aiškios (žr. 29 pav.).

29 pav. Respondentų dalis, kuriems VPĮ ir su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų nuostatos yra pakankamos ir aiškios

Lyginant respondentus, kurie nurodė, jog jų įstaigoje yra pareigybė skirta vien tik viešųjų pirkimų funkcijų vykdymui, ir tuos, kurie nurodė, jog tokios pareigybės neturi, pastebėta, kad didesnė dalis respondentų, kuriems nuostatos nėra pakankamos ir aiškios, yra grupėje tų, kurie teigė, kad tokią pareigybę turi – 13,8 proc. lyginant su 3,4 proc. (žr. 30 pav.).

30 pav. Respondentų dalis, kuriems VPĮ ir su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų nuostatos yra pakankamos ir aiškios, pagal pareigybės turėjimą

Respondentai, kurie nurodė, kad VPĮ ir su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų nuostatos nėra pakankamos ir aiškios, buvo paprašyti paaiškinti, kodėl pasirinko tokį atsakymo variantą. Apklaustieji nurodė šias priežastis:

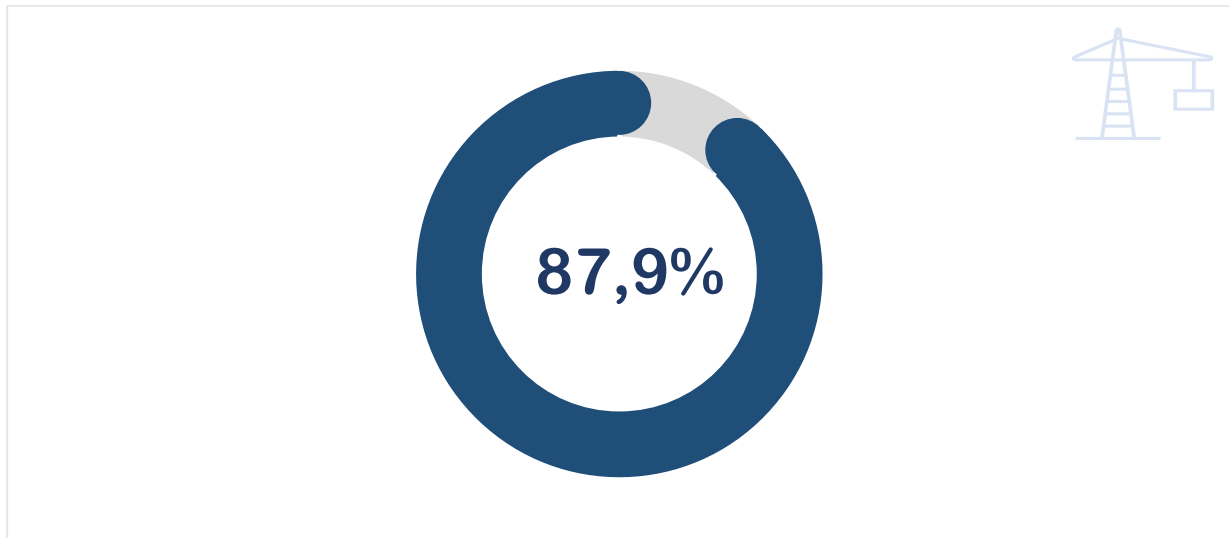
- valstybinės institucijos atsakymo pateikti negali (vienos institucijos nukreipia į kitas arba teigia, jog sprendimą privalo priimti ir už jį atsakyti perkančioji organizacija);
- teisė užsiimti su pirkimo objektu susijusia veikla – atestatų klausimai net šios srities specialistams (inžinieriams) iki galo nėra pakankamai aiškūs;
- galimas įvairus interpretavimas, pasirinkimo galimybės;
- leidimų, atestatų, pažymų yra išduodama labai daug priklausomai nuo veiklos sričių, o reglamentavimas gana bendrinis;
- išaukštinami kvalifikaciniai reikalavimai, dėl ko rangovas turi įsidarbinti papildomą specialistą arba pasitelkti subrangovą, o tai didina kaštus;
- 51 str. 7 d. 7 p. Niekas iki dabar neišaiškino kaip šitas punktas turėtų būti taikomas, siekiant išvengti nepagrįsto subrangovų pasitelkimo ribojimo;
- labai abstrakčiai visur aprašyta, sudėtinga viską rasti. Per dažnai keičiasi viskas.

Klausimas. Įvertinkite tiekėjų kvalifikacijos reikalavimų, susijusių su reikalavimais tiekėjui ir (arba) specialistams turėti specialiuosius atestatus, pažymas, leidimus ir pan., teisinį reglamentavimą:

Statybos darbus reglamentuojančių teisės aktų nuostatos yra pakankamos ir aiškios

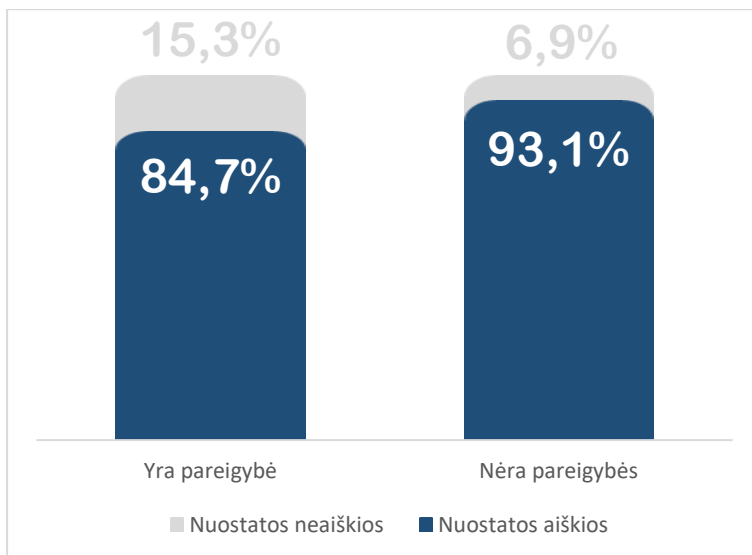
Taip pat respondentai vertino, ar statybos darbus reglamentuojančių teisės aktų nuostatos yra pakankamos ir aiškios. Apie 88 proc. nurodė, kad nuostatos yra pakankamos ir aiškios (žr. 31 pav.).

31 pav. Respondentų dalis, kuriems statybos darbus reglamentuojančių teisės aktų nuostatos yra pakankamos ir aiškios

Lyginant respondentus, kurie nurodė, jog jų įstaigoje yra pareigybė skirta vien tik viešųjų pirkimų funkcijų vykdymui, ir tuos, kurie nurodė, jog tokios pareigybės neturi, pastebėta, kad didesnė dalis respondentų, kuriems nuostatos neaiškios yra grupėje tų, kurie teigė, kad tokia pareigybė yra – 15,3 proc. lyginant su 6,9 proc. (žr. 32 pav.)

32 pav. Respondentų dalis, kuriems statybos darbus reglamentuojančių teisės aktų nuostatos yra pakankamos ir aiškios, pagal pareigybės turėjimą

Respondentai, kurie nurodė, kad statybos darbus reglamentuojančių teisės aktų nuostatos nėra pakankamos ir aiškios, buvo paprašyti paaiškinti, kodėl pasirinko tokį atsakymo variantą.

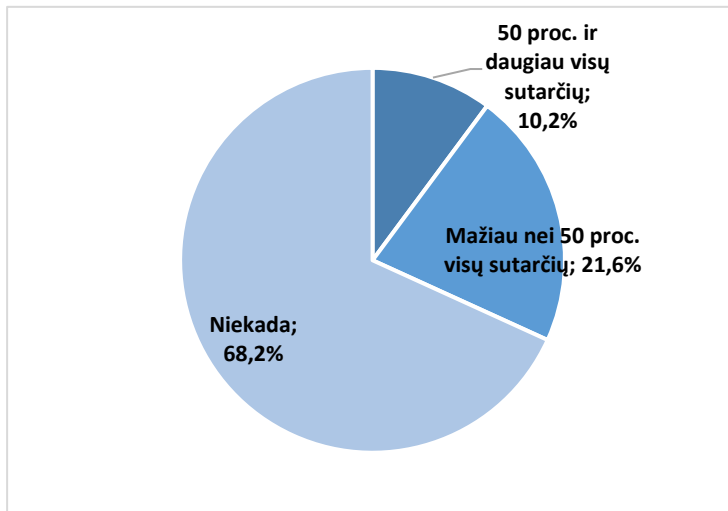
Apklaustieji nurodė šias priežastis:

- išmanyti STR-us ir atestavimą yra atskiras mokslas. Jų yra daugybė rūšių, net vien tik paprastam remontui arba naujai statybai. Tuo tarpu kiek jų daug yra darbams, kurie atliekami kultūros paveldo objekte ar teritorijoje, tvarkybos darbams taikomas atskiras reguliavimas (PTR-ai). Galiausiai, atestavimo taisyklės vis keičiasi ir dėl to skirtingais laikotarpiais išduodami atestatai yra nevienodi. Tuo tarpu dar būtina pagalvoti ir apie „galimą“ užsienio subjekto dalyvavimą pirkime ir aprašyti kvalifikacijos pripažinimo procedūrą ir dokumentų priimtinumą. Tokiu būdu kvalifikacijos reikalavimų užduotis labai pasunkėja;
- statybos sektoriaus teisės aktų nuostatos yra painios, dažnai kintančios ir net toje srityje dirbančių asmenų skirtingai aiškinamos, todėl užsakovui be specialių kompetencijų sunkiai suprantamos;
- statybos techniniuose reglamentuose yra neaiškumų, apibrėžties trūkumų;
- atestatuose skirtingai nurodomos darbų sritys, pastatų kategorijos. Daug pakeitimų išduodant atestatus, todėl sunku suprasti, kokia sritis kokius darbus apima ir pan.;
- skirtingų teisės aktų nuostatų prieštaravimai;
- viešųjų pirkimų specialistas – ne žmogus orkestras, manau VPT, turinti didesnius žmogiškuosius išteklius, galėtų parengti rekomendacijas, kokių atestatų, kokiais atvejais perkančioji organizacija turėtų/galėtų reikalauti pagal statinio kategorijas, statybos rūšis, techninio projekto dalis ir t. t.;
- kartais įrašai išduotuose atestatuose neatitinka nuorodų nurodytų LR teisės aktuose;
- statybų srities reglamentavimas yra sudėtingas ir tik dažnai vykdant tokius pačius ar panašius pirkimus galima būtų teigti, kad viskas yra aišku ir pakankama;
- jos yra labai plačios ir sudėtingos;
- įstatymuose ir poįstatyminiuose teisės aktuose išaiškinimai skirtingi.

Tiesioginis atsiskaitymas su subrangovais

Klausimas. Kaip dažnai per pastaruosius trejus metus Jūsų vykdytose (šiuo metu vykdomose) sutartyse faktiškai buvo (yra) taikytas tiesioginis atsiskaitymas su subrangovais

33 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal faktiškai taikytą tiesioginį atsiskaitymą su subrangovais

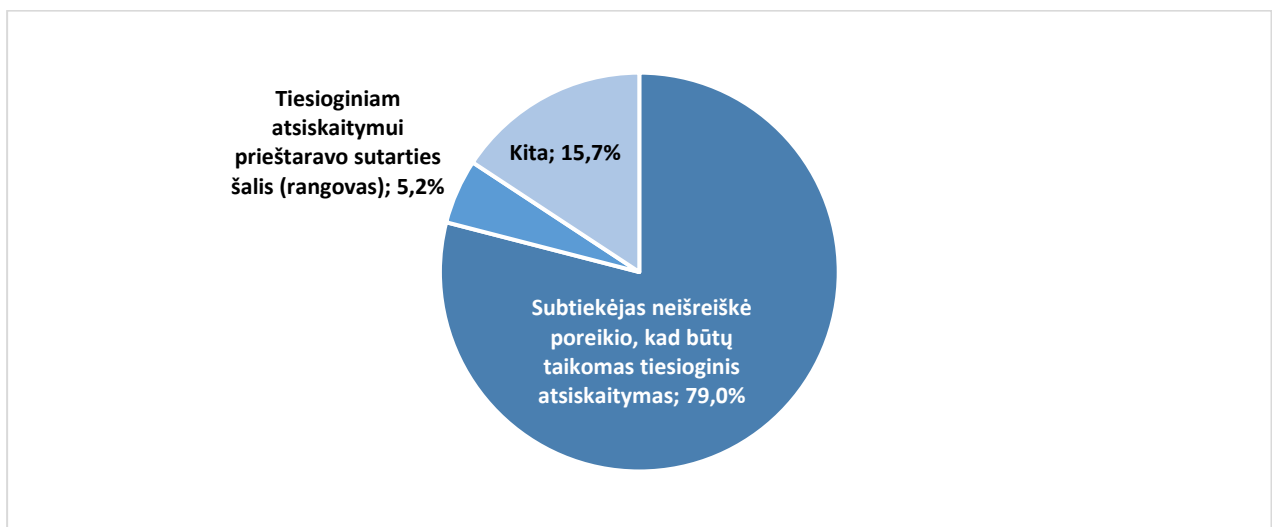

Du trečdaliai (68,2 proc.) apklaustųjų nurodė, jog niekada per pastaruosius trejus metus jų vykdytose (vykdomose) sutartyse faktiškai **nebuvo** taikytas tiesioginis atsiskaitymas su subrangovais (žr. 33 pav.).

Vos 10,2 proc. respondentų nurodė, kad per pastaruosius trejus metus jų vykdytose (šiuo metu vykdomose sutartyse faktiškai buvo (yra) taikytas tiesioginis atsiskaitymas su subrangovais **50 proc. ir daugiau visų sutarčių**.

Klausimas. Nurodykite priežastis, dėl kurių sutarčių vykdymo metu nebuvo faktiškai taikytas tiesioginis atsiskaitymas su subtiekejais

34 pav. Priežastys, dėl kurių sutarčių vykdymo metu nebuvo faktiškai taikytas tiesioginis atsiskaitymas su subtiekejais

79 proc. respondentų priežastimi, dėl kurios sutarčių vykdymo metu nebuvo faktiškai taikytas tiesioginis atsiskaitymas su subtiekejais, nurodė tai, kad subtiekejamas neišreiškė poreikio, kad būtų taikomas tiesioginis atsiskaitymas (žr. 34 pav.).

5,2 proc. pasirinko atsakymo variantą „Tiesioginiam atsiskaitymui prieštaravo sutarties šalis (rangovas)“. Bei 15,7 proc. respondentų nurodė, jog sutarčių vykdymo metu nebuvo faktiškai taikytas tiesioginis atsiskaitymas su subtiekejais dėl kitų priežasčių.

Kita

Klausimas. Nurodykite aplinkybes, dėl kurių, Jūsų nuomone, kyla rizika tinkamai ir laiku įgyvendinti sutartį (pasirinkti iš 9 nurodytų 35 pav.)

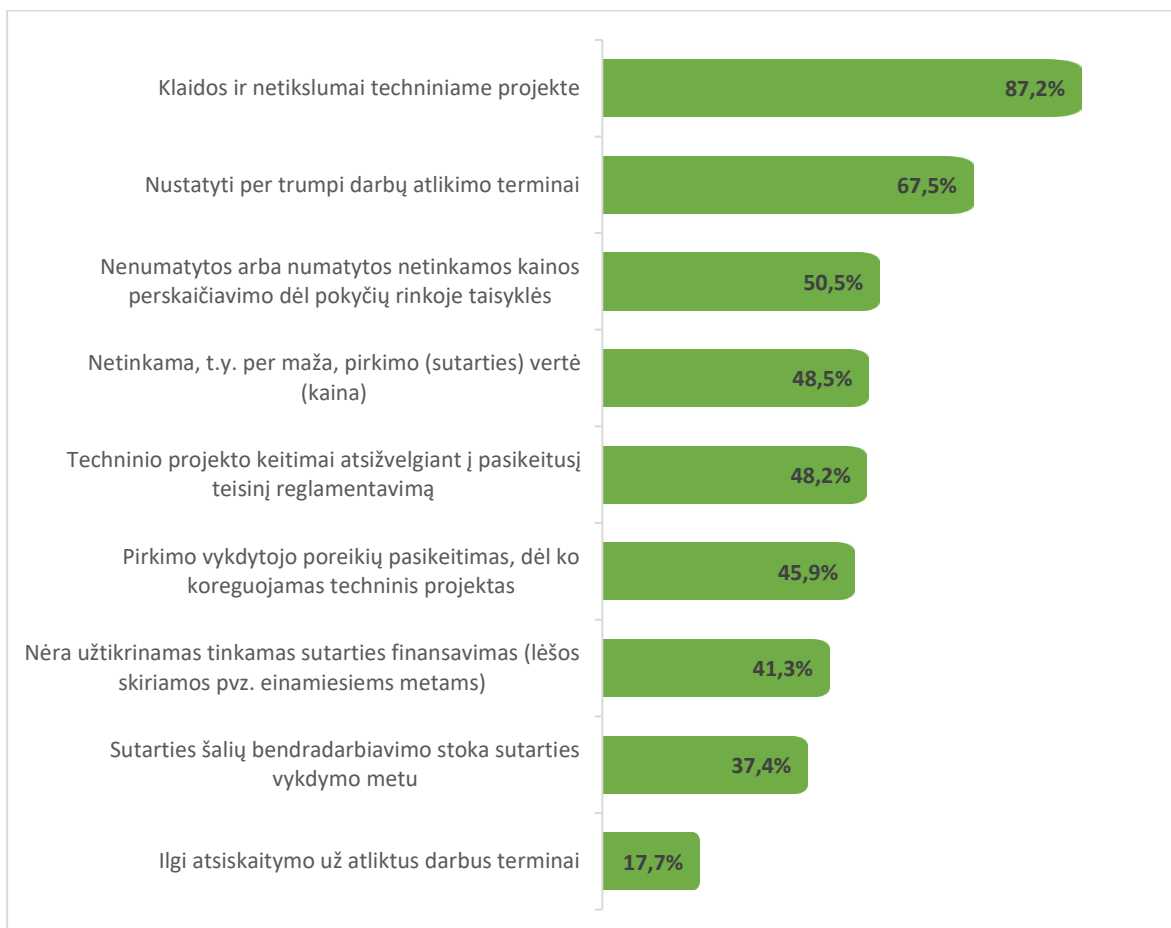
Apklausoje taip pat buvo prašoma pasirinkti, dėl kurių iš nurodytų aplinkybių, apklaustųjų nuomone, kyla rizika tinkamai ir laiku įgyvendinti sutartį.

Dažniausiai – 87,2 proc. – atsakant į šį klausimą buvo nurodytos klaidos ir netikslumai techniniame projekte (žr. 35 pav.). Daugiau, nei du trečdaliai apklaustųjų – 67,5 proc. – mano, kad riziką kelia nustatyti per trumpi darbų atlikimo terminai.

Apie 37 proc. respondentų mano, kad riziką kelia sutarties šalių bendradarbiavimo stoka sutarties vykdymo metu.

Mažiausiai pasirinkimų sulaukė atsakymo variantas „Ilgi atsiskaitymo už atliktus darbus terminai – 17,7 proc.

35 pav. Aplinkybės, dėl kurių kyla rizika tinkamai ir laiku įgyvendinti sutartį

Dalis apklaustųjų taip pat nurodė ir kitas aplinkybes, dėl kurių kyla rizika tinkamai ir laiku įgyvendinti sutartį:

- tiekėjų aplaidumas, motyvacijos ir kvalifikacijos stoka;
- rangovai nėra pakankamai profesionalūs ir apdairūs, įprastai įsipareigojimus prisiima vertindami juos optimistiškai ir nebendradarbiauja su užsakovu pakankamai operatyviai, kad kilusį klausimą būtų įmanoma išspręsti nesukuriant didesnės problemos;
- tiekėjų/ rangovų stoka;
- nekokybiškai atlikti darbai;
- oro sąlygos;
- nemotyvuotas rangovas, per mažos sutartyje numatytos baudos/delspinigiai;
- nepalanki ekonominė, politinė situacija šalyje ir už jos ribų. Taip pat labai dažnai kyla problemų remontuojant Kultūros paveldo departamento (toliau – KPD) saugomus objektus: dėl nepakankamos rangovų konkurencijos, taip pat dėl besikeičiančių KPD reikalavimų, atsirandančių sutarties vykdymo metu;
- nekvalifikuoti darbuotojai;
- medžiagų tiekimo sutrikimai;
- ilgi valstybinių institucijų ir projektų derinančių institucijų terminai arba jų nesilaikymas;
- darbo jėgos trūkumas;
- nenugalimos jėgos, kainų šuolis;
- kainų kilimas ir statybinių medžiagų įsigijimo terminų prasitiesimas;
- nežinoma įmonės veikla, turima patirtis.

Klausimas. ***Nurodykite problemas, susijusias su kvalifikacijos reikalavimus pagrindžiančių dokumentų – dėl reikalaujamos/pateikiamos informacijos Užsakovo pažymose (pasirinkti iš 6 nurodytų 36 pav.)***

Respondentai taip pat nurodė problemas, susijusias su kvalifikacijos reikalavimus pagrindžiančių dokumentų – dėl reikalaujamos/ pateikiamos informacijos užsakovo pažymose. Beveik 60 proc. atsakiusiųjų, problema laiko neaiškumus, kaip vertinti galutinių rezultatų tinkamumą, jei Užsakovo pažymose nurodyta, kad darbai buvo atliekami vėluojant, taikytos sankcijos ir pan., bet sutartis įvykdyta (žr. 36 pav.).

20 proc. mano, kad problema laiko „Užsakovas neišduoda/nenori išduoti pažymos dėl tebevykdomoje sutartyje atliktų darbų apimties“. Vos 13,8 proc. problema, susijusia su kvalifikacijos reikalavimus pagrindžiančių dokumentų – dėl reikalaujamos/pateikiamos informacijos Užsakovo pažymose, laiko „Pirkimo vykdytojas nepriima/nenori priimti Rangovo išduotos savo subtiekejams Užsakovo pažymos (reikalauja pagrindinio Užsakovo pažymos)“.

36 pav. Problemos, susijusios su kvalifikacijos reikalavimus pagrindžiančių dokumentų – dėl reikalaujamos/pateikiamos informacijos Užsakovo pažymose

Dalis respondentų taip pat nurodė ir kitas problemas, susijusias su kvalifikacijos reikalavimus pagrindžiančių dokumentų – dėl reikalaujamos/ pateikiamos informacijos Užsakovo pažymose:

- dažnai pirkimuose yra nurodomas asmuo turintis reikiamą kvalifikaciją, tačiau darbus vykdo kitas asmuo;
- rangovas pateikia netinkamo turinio Užsakovo pažymas (t. y. neatidžiai susipažįsta su pirkimo dokumentais, dėl ko reikia tikslinti pažymas, kas jose būtų visa pirkimo vykdytojo prašoma informacija);
- užsakovas pažymoje neišskiria pvz., tvarkomieji pavidosaugos darbai ar tvarkomieji statybos darbai ir pan.;
- fizinių asmenų atsiliepimų lygiavertiškumas juridinių asmenų atsiliepimams;
- tiekėjas savo pasiūlyme neišviešina tiesioginiam sutarties vykdymui pasitelkiamų ūkio subjektų;
- dokumentų klastojimas;
- užsakovų pažymos dažnai išduodamos ne pagal reikalavimus, nuolat trūksta informacijos, reikia tikslinti, tai ilgina pirkimo procedūras.

Išvados

Viešųjų pirkimų tarnyba, remdamasi apklausos apie statybos sektoriaus pirkimų problematiką atsakymų rezultatais, **nustatė, kad:**

- **62 proc.** respondentų nurodė, jog jų atstovaujamoje organizacijoje **yra pareigybė** skirta vien tik viešųjų pirkimų funkcijų vykdymui. Dažniausiai – 33,9 proc. atvejų – tokių darbuotojų skaičius lygus 1-am;
- **Daugiau nei 40 proc.** nurodė, jog per pastaruosius trejus metus jų atstovaujamoje organizacijoje **dažniausiai įsigyjama statybos darbų rūšis – statinio paprastasis remontas.**
- Remiantis pateiktais atsakymais, didžiausia dalis – **85 proc. – respondentų sutinka (visiškai sutinka)**, kad **standartizuoti kvalifikacijos reikalavimai padeda (padėtų) efektyviau vykdyti** statybos sektoriaus pirkimus;
- **Daugiau nei pusė** respondentų *sutiko ar visiškai sutiko* su teiginiais, kad **sudėtinga įvertinti kokie kokybės kriterijai gali būti svarbiausi bei jų teikiamą ekonominę naudą;**
- **36 proc.** respondentų **nesutinka (visiškai nesutinka)**, kad taikant kokybės kriterijus bus apribota konkurencija. Su tokiu teiginiu **nei sutinka, nei nesutinka apie 45,6 proc.;**
- Apie **58 proc.** sutinka (visiškai sutinka), kad taikant kokybės kriterijus pasiūlymų kainos bus didesnės.
- **Beveik 60 proc.** nurodė, jog per pastaruosius trejus metus dar **neteko naudoti kokybės kriterijų** vertinant pasiūlymus statybų sektoriaus pirkimuose; 80 proc. respondentų, kurie nurodė, jog jų atstovaujamoje organizacijoje nėra pareigybės skirtos vien tik viešųjų pirkimų funkcijų vykdymui, taip pat teigė, kad kokybės kriterijų statybų sektoriaus pirkimuose dar neteko naudoti; **Vos 2,3 proc.** respondentų teigė, kad kokybės kriterijus naudojo labai dažnai, t.y. visuose statybų sektoriaus pirkimuose;
- **74,6 proc.** apklaustųjų, kurie nurodė, kad per pastaruosius trejus metus naudojo kokybės kriterijus pasiūlymams vertinti, taip pat teigė, kad **kartais arba dažnai atliko simuliacijas**, siekiant įvertinti pasirinktos formulės tinkamumą, kiekvieno kriterijaus „kainą“ bei jiems suteikiamų lyginamųjų svorių įtaką ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo išrinkimui;
- **Didesnė dalis nesutinka (ar visiškai nesutinka)**, kad taikant kokybės kriterijus procedūros nutraukiamos dažniau, nei lyginant su mažiausios kainos kriterijaus taikymo atveju. Dažniau su tokiu teiginiu *nei sutiko, nei nesutiko* tie, kurie nurodė, jog jų atstovaujamoje organizacijoje nėra pareigybės skirtos vien tik viešųjų pirkimų

funkcijų vykdymui ar tie, kurie per pastaruosius trejus metus netaikė kokybės kriterijų vertinant pasiūlymus statybų sektoriaus pirkimuose;

- **Apie 93 proc.** respondentų *sutinka ar visiškai sutinka*, kad didžiausią pridėtinę vertę sukuriantys kokybės kriterijai yra medžiagų kokybė, ilgaamžiškumas ir kitos savybės bei darbuotojų kvalifikacija, patirtis. Mažiausia dalis, **vos 29,6 proc.**, *sutinka (visiškai sutinka)*, kad statinio informacinio modelio (BIM) naudojimas sukuria didžiausią pridėtinę vertę;
- Daugiausia respondentų *sutinka (visiškai sutinka)*, kad **lengviausiai „įvertinami/patikrinami“ kokybės kriterijai yra darbų atlikimo bei papildomas garantinis terminai**. Mažiausiai *sutinka (visiškai sutinka)*, kad tokie kriterijai kaip statinio informacinio modelio (BIM) naudojimas ir „žalieji“ kriterijai yra lengviausiai „įvertinami/patikrinami“;
- Apie **60 proc.** nurodžiusių, kad per pastaruosius trejus metus statybų sektoriaus pirkimuose pasiūlymus vertino pagal kokybės kriterijus, taip pat teigė, kad taikant kokybės kriterijus per pastaruosius metus **buvo naudojami ir aplinkos apsaugos kriterijai**. Trys ketvirtadaliai nurodė, jog buvo naudojami Aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikalavimai;
- Daugiau nei **90 proc. respondentų sutiko ar visiškai sutiko**, kad statybos darbų proceso (nuo planavimo iki sutarties įvykdymo) sėkmę labiausiai lemia kokybiškas techninis (ar techninis darbo) projektas, rangovo kvalifikacija ir patirtis, tinkamas pirkimo dokumentų parengimas bei tinkamai parengta statybos darbų sutartis;
- Nors apie **50 proc. respondentų sutiko (visiškai sutiko)**, kad rinkoje yra **pakankamai tiekėjų, vykdančių naujos statybos darbus**, tačiau *sutinkančių (visiškai sutinkančių)*, kad tokių tiekėjų pakankamai dalyvauja **viešuosiuose pirkimuose**, dalis mažesnė – apie **37 proc.**;
apie 60 proc. sutinka (visiškai sutinka), kad rinkoje yra **pakankamai tiekėjų vykdančių statinių rekonstravimo, remonto ir pan. darbus**, tačiau *sutinkančių (visiškai sutinkančių)*, kad tokių tiekėjų pakankamai dalyvauja **viešuosiuose pirkimuose**, dalis mažesnė – apie **45 proc.**;
- **37 proc.** respondentų *sutinka (visiškai sutinka)*, kad per pastaruosius trejus metus statybos sektoriaus pirkimų **konkurencingumas didėja**. **30,5 proc.** respondentų *sutinka (visiškai sutinka)*, kad **kokybės kriterijų taikymas didina statybos sektoriaus pirkimų konkurencingumą**;
- Vos **4,6 proc. respondentų sutiko (visiškai sutiko)**, kad perkant statinio techninio projekto parengimo paslaugas bei statinio statybos darbus atskirai, statybos darbų tiekėjų **konkurencija yra mažesnė**;

- **13,2 proc. sutiko (visiškai sutiko)** su teiginiu, kad perkant statinio techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio darbus atskirai, pirkimo sutarties vykdymas yra **per brangus ir (ar) sudėtingas techniniu požiūriu**;
- **20 proc. respondentų sutiko (visiškai sutiko)** su teiginiu, kad perkant statinio techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio statybos darbus atskirai, skirtingų pirkimo objekto dalių (statybos ir projektavimo) įgyvendinimas yra tiek susijęs, kad pirkimo vykdytojui atsiranda būtinybė koordinuoti šių dalių tiekėjus ir tai **kelia riziką netinkamai įvykdyti pirkimo sutartį**;
- **Daugiau nei pusė visų atsakiusių sutinka (visiškai sutinka)**, kad perkant statinio techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio statybos darbus kartu, projekto sprendiniai projektuotojo derinami su rangovu ir parenkami pagal rangovo pageidavimą bei rangovai gali daryti įtaką projekto sprendiniams, dėl ko nukenčia projekto kokybę;
- **Du trečdaliai sutinka (visiškai sutinka)**, kad perkant statinio techninio projekto parengimo paslaugas ir statinio statybos darbus atskirai, darbų vykdymo metu kyla poreikis tikslinti projektinius sprendimus, dėl ko didėja darbų sutarties kaina bei dažniau nustatomos techninio projekto klaidos ir neatitikimai, dėl ko būtina tikslinti/keisti projektą;
- **90 proc.** respondentų teigė, jog jiems **VPI ir su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų nuostatos yra pakankamos ir aiškios**. Taip teigusią respondentų dalis buvo didesnė tarp tų, kurie teigė, jog jų atstovaujamoje organizacijoje nėra pareigybės skirtos vien tik viešųjų pirkimų funkcijoms vykdyti;
- Apie **88 proc.** nurodė, jog jiems **statybos darbus reglamentuojančių teisės aktų nuostatos yra pakankamos ir aiškios**;
- Beveik **32 proc.** nurodė, jog per pastaruosius trejus metus jų vykdytose (vykdomose) sutartyse faktiškai **taikytas tiesioginis atsiskaitymas su subrangovais**; **79 proc.** priešastimi, dėl kurios sutarčių vykdymo metu nebuvo faktiškai taikytas tiesioginis atsiskaitymas su subteikėjais, nurodė „**Subteikėjas neišreiškė poreikio, kad būtų taikomas tiesioginis atsiskaitymas**“;
- Viena pagrindinių aplinkybių, dėl kurios kyla rizika tinkamai ir laiku įgyvendinti sutartį, respondentai laikė **klaidas ir netikslumus techniniame projekte**. Šią aplinkybę pasirinko **daugiau nei 87 proc.** respondentų;
- **Daugiausia – 59 proc.** - respondentų nurodė, jog viena iš susijusių su kvalifikacijos reikalavimus pagrindžiančių dokumentų – dėl reikalaujamos/pateikiamos informacijos Užsakovo pažymose, problema laiko **neaiškumus, kaip vertinti galutinių rezultatų tinkamumą**, jei Užsakovo pažymoje nurodyta, kad darbai buvo atliekami vėluojant, taikytos sankcijos ir pan., bet sutartis įvykdyta.